

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Pastorum Continens Doctrinas, & Industrias ad Pastorale
Munus piè, fructuosè, ac securè obeundum pertinentes,
Unà cum Casibus frequentius circa idem Officium
occurrere solitis, & ex communiote ...**

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1678

Pars I. De Doctrinis circa propriam Personam à Pastore observandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49267](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49267)

PARS PRIMA.

De Doctrinis circa propriam Personam à Pastore observandis.

HÆ universim ad duo capita revocari possunt, nempe ad finem, qui præfixus esse debet Pastori, & ad media, quibus ad eundem finem certius, abundantiusque consequendum uti oportet, quæ quidem utraque sequentibus duobus capitibus explicabuntur.

CAPUT I.

DE FINE PASTORIS.

AD hunc clarius cognoscendum variæ quæstiones elucidandæ occurrunt, nimirum 1. quid & quotuplex sit Pastor. 2. Quæ qualitates intrinsecæ & extrinsecæ ad eundem requirantur. 3. Quod sit officium illius, & quid potissimum in executione ejusdem sui officij observare debeat, quæ omnes majoris claritatis gratiâ per diversos iterum paragraphos resolventur.

§. I.

De Pastore in genere.

Qu. 1. *Quid sit Pastor animarum?* R. esse Clericum Beneficiatum curam animarum actualem habentem, in qua definitione pro genere remoto ponitur Clericus, partim ut innuatur, neminem posse esse Pastorem, nisi in SS. Ordinibus constitutum; partim ut significetur, hoc prædicatum Clerici commune ei esse cum aliis Clericis. Pro genere proximo verò Beneficiatus ponitur, per quod distinguitur partim ab aliis Sacerdotibus nullum Beneficium Ecclesiasticum habentibus; partim verò convenit cum ijs, qui actu fruuntur tali Beneficio. Intelligitur autem hoc loco per Beneficium Ecclesiasticum nihil aliud, quàm Jus perpetuum auctoritate Ecclesiæ

Instructio IV.

A

con-

constitutum ad fructus ex bonis Ecclesiæ propter officium ab
quod spirituale percipiendos. Denique pro differentia ponitur
Curam animarum habens; per hanc enim distinguitur
partim à Sacerdotibus simplici officio gaudentibus, id est,
præcisè ad Officia Divina obeunda constitutis, quales sunt
Canonici & Capellani; partim à Sacerdotibus duplici quodam
Officio fruentibus, sed quod præcisè in Eminentia quadam in
Ecclesia, seu loco honoratiore in Choro, Processionibus, Sol-
fragiis ferendis consistit, ut Personatus; vel certè non nisi
simplicem rerum Ecclesiasticarum administrationem habeat,
qualia sunt Officia Custodis, Thesaurarij, Primicerij, Archi-
presbyteri & similia.

Porro, ut hæc ipsa differentia melius intelligatur, nota-
dum est ex Barbofa c. 1. de officio & potestate Parochi num.
47. curam animarum in Beneficiis dupliciter considerari pos-
se; primò latè & improprie, quatenus scilicet nudam potes-
tatem Fori contentiosi in ordine ad mores corrigendos con-
sinet; & sic omne Beneficium habens Jurisdictionem Visitan-
di, Excommunicandi, Absolvendi &c. curam animarum ha-
bere dicitur. Secundò strictè & proprie, quatenus scilicet
curam pœnitentialem in foro animæ, seu obligationem ad
Sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extrema
Unctionis, Matrimonij, aliquibus, qui ea ab eo suscipere so-
nentur, administranda significat. Quæ iterum subdividitur
in habitualem, & actualem: Illa est, quæ apud aliquem in
visione alicujus Beneficij in fieri, sed non in facto reperitur,
eò quòd scilicet executionem potestatis non habeat, vel de-
fectu Tituli spiritualis per unionem accessorie factam ex-
ceti; vel quia ex privilegio seu consuetudine levatus fuit onere
exercendi actu eam potestatem. Actualis est, quam quis
actu per se in Populum ex necessitate officij, eò quòd scilicet
in parochiali, vel curato beneficio canonicè intitulatus, &
institutus est, gerere tenetur; atque hæc proprie Pastorem
constituit, non autem habitualem, utpote quæ nec incompati-
bilitatem causat, nec personalem residentiam requirit, sed per
modum simplicis Beneficij se habet.

Qu. 2. Quot sint Pastores? R. eos universim in tres clas-
ses dividi posse; Ad primam pertinent Pastores summi seu
Papæ, utpote, qui supremam in omnes inferiores Pastores
pot-

potestatem exercent. Ad secundam pertinent mediati Pastores, nempe Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, eorumque Vicarij, tam Generales, quàm Foranei, seu Decani Rurales, utpote, qui & ipsi ordinariam in inferiores Pastores jurisdictionem habent. Ad tertiam denique spectant Parochi, eorumque Vicarij, Coadjutores, & Cooperatores, quibus immediate cura animarum strictè accepta incumbit, de quibus in hac instructione potissimum agetur, atque adeo eorum nomenclaturam & differentiam breviter prius indicare oportet. Itaque.

Qu. 3. *Quid sit Parochus?* R. esse Rectorem principalem Parochiæ. In qua definitione per Rectorem principalem intelligitur is, qui proprio nomine, & non tantum per modum Substituti, aut Cooperatoris Parochiam administrat; per Parochiam autem intelligitur locus Parochi commissus, in quo degit Populus certis finibus limitatus (unde & Paræcia, seu Accolarum conventus interdum vocatur) & certæ alicui Ecclesiæ deputatus, quæ proinde Ecclesia parochialis dicitur, habetque jus administrandi Sacramenta, Baptismi, Pœnitentiæ, Eucharistiæ; Matrimonij, Cæmeterium erigendi, atque in eo defunctos sepeliendi, decimasque & oblationes pro sustentatione Parochi colligendi.

Qu. 4. *Quid sit Vicarius?* R. esse Sacerdotem, qui Beneficio alicui alieno nomine præest; quorum alij perpetui, alij temporales sunt. Perpetui sunt, qui ad præsentationem Patroni, vel Rectoris per Episcopum suum perpetuo titulo instituuntur. Temporales sunt, qui ad beneplacitum Prælatorum vel Rectorum exponuntur, vel deponuntur; unde magnum inter hos duos Vicarios discrimen est, idque triplex potissimum; nam primò Vicarij perpetui, cum sint intitulati, seu auctoritative instituti, nec à Rectore, nec à Successore illius amoveri possunt ab Ecclesia, aut portione sua fraudari, nisi ob crimen, vel aliam justam causam, per sententiam competentis Judicis id fiat; temporales verò Vicarij hoc ipso, quòd titulum non habent, ad nutum amoveri possunt. Secundò, Vicarij perpetui veri Beneficiati sunt, utpote, qui jus reale, ac verum titulum Canonicum Beneficij acquirunt, non quidem directum (hic enim penes Rectorem, cujus vices gerant, manet) sed utilem portionis ex annuis Parochiæ redditibus

sibi assignatæ, ratione cuius verum Beneficium habere censentur, quia in perpetuum non à Rectore principali, sed ab ipso instituyente datur; secus se res cum Vicario temporali habet, utpote, qui curam animarum non suo, sed Rectoris principalis, aut eum constituentis nomine gerit. Tertio, Vicarij perpetui, sicut tenentur ad Onera Parochorum, aliisque obligationes curæ animarum annexas; ita etiam eorundem commodis gaudent, adeoque quoad omnia Rectoribus Parochialibus in jure æquiparantur, quæ tamen Privilegia & Onera minimè Vicarijs temporalibus conveniunt.

Qu. 5. *Quid sit Coadiutor?* R. esse eum, qui Parochus, si ob ægritudinem animi aut corporis factus est inutilis, ac inhabilis ad officium suum exercendum, ab Episcopo datur; ut illius nomine plenam Parochiam tam in temporalibus, quam in spiritualibus administrationem suscipiat; unde ipsa Qualitibus & Auctoritate præditus esse debet, quæ ad Parochum requiruntur; tenetur etiam jure communi resident in loco, & potest omni tempore amoveri, cum nullum jus & titulum in Parochia, sed nudum ministerium manuale habeat, imò per mortem naturalem & civilem (id est, Depositionem vel Renunciationem) officio suo privetur, nisi forte in Coadjutorem perpetuum cum futura successione datus sit, quod solus Papa facere potest. Distinguitur autem à Vicario temporali, quòd iste ab ipso Parocho assumi possit, Coadiutor autem ab Episcopo detur, qui potest eum etiam invito Parocho obrudere.

Qu. 6. *Quid sit Cooperator?* R. esse Sacerdotem ab Episcopo pro cura animarum approbatum, cui Parochus, aut alius Curator suam jurisdictionem in foro conscientie delegat, eumque in socium laboris adsciscit. Unde facile patet differentiam inter Cooperatorem, & alios supradictos Sacerdotes, quia illi omnes habent ordinariam jurisdictionem, atque adeo partem saltem suæ Jurisdictionis alteri delegare possunt, non item Cooperator; quia hic, sicut tantum delegatam potestatem habet, audiendi confessiones, assistendi matrimonio, & alijsque actus parochiales exercendi, ita non potest illos vel omnes, vel unicum etiam alteri delegare.

Qu. 7. *An Parochi & Vicarii possint propter necessarium impedimentum sine licentia alium Vicarium sibi constituere?*

R. pr-

De Pastore in Genere.

§
R. primò. Si de Vicariis perpetuis substituendis est sermo, neutrum id posse, quia Titulus Vicariæ ad duos pertinere non potest, & præterea institutio perpetui Vicarij ad Episcopum spectat. R. secundò. Si de temporali Vicario ad breve duntaxat tempus sit sermo, omnino talem ex justa causa ab ijs constitui posse, etiam sine auctoritate & consensu Episcopi, ita, ut ipsi ad breve tempus totum suum officium & administrationem committant; si tamen ultra duos menses abesse cogantur à Parochia, debent licentiam ab Ordinario impetrare, & Vicarium idoneum ab eodem approbatum relinquere; quod etiam facere debent, si præsentem quidem sint in Parochia, sed ob infirmitatem præesse officio personaliter non possint, hocque impedimentum ultra tres menses duraturum credatur.

Qu. 8. *An, sicut ad Vicarium pertinet cura actualis Parochialis Ecclesie quoad forum internum, ita etiam defensio lurium parochialium, que ad forum contentiosum, fabrica, & reparationem spectant, ipsi incumbere censenda sit?* R. negativè, sed hoc ad Rectorem principalem, saltem si majorem partem reddituum percipiat, spectare, cum & ipsa Parochia quoad proprietatem Rectoris principalis esse dicatur; secus sentiendum foret, si de ipso jure Vicariatùs retinendo vel recuperando ageretur; tunc enim, sicut quilibet alius Curatus vel Beneficiatus, potest agere pro juribus sui Beneficij, etiam sine mandato principalis Rectoris; imò in tali casu, si uterque agere velit, Vicarius debet præferri Rectori principali, cum, sicut ipse fructus tanquam usufructuarius participat, ita etiam ipsius principaliter intersit, pro jure hoc suo defendendo agere.

§. II.

De Qualitatibus extrinsecis ad Pastorem requisitis.

Qu. *Quot, & quanam qualitates extrinsecæ ad Pastorem requirantur?* R. tres potissimum requiri, scilicet legitimam vocationem, institutionem, & æstimationem, seu auctoritatem apud suos subditos.

A 3

MEM-

MEMBRUM I.

De Vocatione.

Qu. 1. Quid sit *vocatio*? R. vocationis nomine hoc loco aliud non intelligi, quàm dispositionem providentiæ Divinæ, quæ pro suo beneplacito quosdam homines seligit, & congregat ad opus ministerij Divini, & curam animarum, & illisque gratias & qualitates necessarias elargitur, ex qua quidem descriptione tria saluberrima planè corollaria deducere debent Pastores. Primum est, ut, cum teste Concil. Trid. Sess. 23. c. 2. Divina res sit Sacerdotis sancti ministerium, nullus ad id nisi à DEO vocatus se intrudat: nam, ut rectè Christus Joan. 15. ait; *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & populi vos, ut eatis, & fructum asseratis.* & S. Paulo Hebr. 5. testis, *Nullus sumit sibi honorem, sed qui vocatur à DEO tanquam Aaron.* Certè ob hanc causam S. Augustinus Serm. 98. de temp. Core, Dathan, & Abiron hiatu terræ absorptos ait, ne quis præsumptione superbi spiritûs non sibi datum à DEO Sacerdotij munus invaderet. Secundum est, ut magnificiant vocationem suam, summèque à DEO per illam se honoratos existiment, cum (teste S. Dionysio, de cæl. Hier. c. 3.) *omnium divinorum divinissimum sit, cooperari DEO in salutem animarum*, ideòque per bona (id est, statui, ad quem vocati sunt, convenientia) opera certam suam vocationem & electionem facere studeant. 2. Pet. 1. Tertium est, ut magnam de vocationis gratia spem & fiduciam concipiant, certissimè sibi persuadentes, quòd, qui operatus est in ijs velle, operaturus sit & perficere pro bona voluntate.

Qu. 2. Ex quibus potissimum indicis colligi possit legitima *vocatio*? R. ex tribus præcipuè. Primò, ex *inventione*, quæ quis ad tale officium promoveri petijt, si scilicet non occasione, aut beneficij alicujus captandi occasione, aut honoris, gloriæve intuitu, aut humano aliquo respectu ad se inductus, sed, ut vocanti DEO respondeat, suamque & proximi salutem, gloriàmque Divinam promoveat, tale omnia se suscepisse advertat. Secundò, ex *aptitudine propria*, si scilicet juxta Christi consilium, Luc. c. 14. *sedens computat sumptus ad ædificandam turrim supradictæ perfectionis, & omnino sufficientes ad perficiendum, non suo dantaxat, sed illorum*

De Vocatione Pastoris.

7
illorum etiam, quibus conscientiam suam dirigendam, aut qualitatum suarum mensuram examinandam commisit, iudicio habere advertat. Tertio, ex Divina inspiratione, si scilicet post continuas preces, quibus à DEO manifestationem suæ voluntatis circa statum eligendum humiliter & sincerè petijt, constanter se ad hunc statum impelli, & post accuratum etiam ratiocinium, seu discussionem rationum tam pro assumendo, quàm pro relinquendo hoc statu occurrentium, confirmari se in illa voluntate, vehementiusque impelli sentiat, atque ad hoc etiam ipsius Confessarij aut Directoris iudicium & approbatio accedat.

Qu. 3. *Quid faciendum sit illi Pastori, qui officio iam suscepto, ad id se non vocatum agnoscit; nec tamen, ut ut velit retrocedere amplius, statumque suum deserere potest?* R. huic quoque tria præstanda esse. Primum est, ut seriò detestetur gravem suam temeritatem, eisdemque veniam etiam à DEO humiliter petat. Alterum est, ut accuratè inquireat, quis potissimum defectus aut obex dignam susceptionem impedit, & siquidem vitæ sanctitatem non præcessisse advertat, saltem ut sequatur, efficere studeat; si prava intentio fuit, in meliorem commutet; si defectus scientiæ, aut aliarum qualitatum necessariorum obstitit, has acquirere totis viribus studeat, atque ad hunc finem, partim ipse ardentem & continuam orationem adhibeat, partim aliorum etiam, præcipuè Patronorum Cælestium suffragium imploret. Tertium est, ut, si quod ex sua inepritudine periculum invalidæ administrationis sui officij imminere iudicat, aut omnino ad tempus à tali administratione abstineat; aut certè non nisi magna cum cautela & diligentia, adhibito etiam aliorum, si fieri potest, consilio & auxilio eam suscipiat.

MEMBRUM II.

De Institutione.

Qu. 1. *Quid sit institutio?* R. per eam hoc loco intelligi concessionem beneficii à legitimo Superiore factam, quæ quidem concessio duplici modo fieri potest. Primò liberè, id est, ut is, qui beneficium concedit, quemvis idoneum pro arbitrio eligere possit, & hæc in Jure Canonico propriè Collatio appellatur. Secundò non liberè, quando scilicet Superior ido-

neum ab alio presentatum approbare, eique beneficium conferre debet; & hæc strictè sumpta Institutio in eodem jure vocatur, quæ iterum duplici modo fieri potest. Primò, per solam concessionem Tituli, quod fit, quando litteræ confirmationis expediuntur, & traduntur. Secundò, per Investituram, seu actualem & corporalem immisionem in Beneficium, sive verbis tantum investituram significantibus, & cum traditione rei alicujus, v. g. clavis aut birreti consecratam, sive re ipsâ per actualem introductionem ab Archidiacono, vel alio ejus loco factam.

Qu. 2. *A quo hæc institutio, vel collatio fieri debent?* R. ordinariè eam ab Episcopo, Capitulo, aliisque Prælati eam facultatem habentibus fieri debere; extraordinariè autem, vel ex mandato Legati de Latere, vel Rescripto Pontificis mandantis alicui provisionem de Beneficio fieri; inter quos tantum Collatores hoc discrimen reperitur, quòd Episcopus solus vacantes, non autem vacaturas; Legatus solus vacaturas, non vacantes; Pontifex utraq; & quidem etiam sub conditione (quod priores duo non possunt) conferre queat, qui tamen ob concordata Germaniæ non nisi alternis mensibus beneficia conferre debet in Germania. In parochialibus verbis Ecclesiis hoc speciale est, quòd quomodocunque alioqui servata sint per Ordinarios, si vacaverint, conferri queant, ipsorum diuturnior vacatio periculum animabus creet, quòd quidem etiam sentiendum, si Parochiæ aliqua vivente quidem Pontifice vacaverint, sed is ante mortem suam nihil de ijs disposuerit, ut in cap. si Apostol. 45. de præb. in 6. dicitur.

Qu. 3. *Qui sint effectus huius institutionis?* R. duos potissimum. Primò, Jus quoddam in re, sive dominium utile ad fructus beneficii percipiendos, quo quidem privari non potest, nisi ob grave delictum id mereatur. Secundò, jurisdictio in foro conscientiæ, non autem in foro externo, unde jure communi & ordinario neque dispensare in legibus, & præceptis Ecclesiasticis (nisi ex consuetudine hoc illi interdum competat) neque in votis aut juramentis, nec excommunicare quemquam, aut aliâ censurâ ferire potest.

MEMBRUM III.

De Auctoritate.

Qu. 1. *Quid sit Auctoritas?* R. esse estimationem, sive opinionem.

opinionem magnam de alterius probitate, diligentia, ac doctrina conceptam; dicitur autem opinio, quia contingere potest, ut interdum quis auctoritatem habeat ad tempus, etiam si dictæ qualitates, vel omnes, vel aliquæ saltem earum à parte rei non reperiantur, si scilicet Parochus quispiam necdum cognitus sit à suis Parochianis; in tali enim casu tamdiu præsumitur bonus, prudens, & doctus, quamdiu contrarium non constet.

Qu. 2. Quare necessaria tantoperè sit hæc auctoritas Parocho? R. ob tres potissimum causas. Primò, ad DEI gloriam, & Ecclesiam amplificandam; hic enim vel maximè Parochis applicari potest illud Christi saluberrimum monitum Matth. 5. *Sic luceat lux vestra (id est, vita & functiones) coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in celis est.* Secundò, ad doctrinam commendandam; nam ut sapienter advertit Petrus Chrysologus s. 167. *Magisterii auctoritas constat ex vita: docenda faciens perficit Auditorem; è contrario verò, cuius vita despicitur, restat, ut etiam predicatio contemnatur, uti S. Bernardus s. 2. de resurr. loquitur; hinc rectè monet S. Laurentius Justinianus s. de conflictu interior. cap. 2. Dabis voci tua vocem virtutis, si, quod suades, prius tibi illud cognoscaris persuasisse: validior operis, quàm oris vox est. fac, ut loqueris.* id, quod S. Gregorius exemplo S. Basilij pulchrè confirmavit, dum de eodem dixit: *Tonitru erat eius oratio, quia vita erat fulgur; unius namque splendor, alterius incendium est.* Tertiò, ad fructum faciendum, & virtutem installandam, id quod Concilium Tridentinum sequentibus verbis indicat: *nihil est, quod alios magis ad pietatem & cultum assiduè instruat, quàm eorum vita & exemplum, qui se Divino ministerio dedicarunt; cum enim à rebus seculi in altiore locum sublatis conspiciuntur, in eos tanquam speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisq; sumunt, quod imitentur; quapropter docet omnes vitam, morésque componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nihil, nisi grave moderatum, ac religionis plenum præferant, levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis anteferant venerationem; alioqui misera Sacerdotum conversatio sit misera plebis dominica subversio, ut S. Bern. loquitur; rationem verò hujus efficacis pulchrè*

pulchre reddit S. Gregorius in past. p. 2. c. 3. dum ait: *Haec vox libentius auditorum corda penetrat, quam dicentis commendat; quia, quod loquendo imperat, ostendendo adorat, ut fiat.* Quam amplius autem hic fructus sit, more suo eloquenter declarat S. Chrysostomus homil. 13. in Genes. his verbis: *Multò fidelior est, & certior doctrina operum, quam sermonum: nam qui talis est, & silens loqui, & cum non videtur, docere potest, & alios quidem, qui illum vident; alios vero, qui de illo audiunt; & multà fruatur DEI gratià, cum efficitur, ut non solum per se, sed & per alios, qui eum vident, Dominus suus glorificetur; talis per mille linguas & ora multas gratias offert DEO.*

Qu. 3. *Quibus mediis comparanda & conservanda sit auctoritas?* R. tribus potissimum. Primò, virtute & sanctitate vitæ: nam, ut rectè S. Bernardus ait: *Virtus mater gloria (& auctoritatis) est; sola enim est, cui gloria iure debetur, & securè impenditur. Quæ autem sine virtute est gloria, propter invidiam indebitè venit, propter affectatur, periculosè captatur.* Secundò, generoso contemptu rerum mundanarum: nam, ut S. Augustinus Epist. ad Macedonium ait: *Virtus (& ex consequenti etiam auctoritas) est pluris aestimanda est, quò plura contemnit; magna virtutis est cum felicitate luctari; magna felicitatis est, à felicitate non vinci: cujus ratio ulterior est, quia, cum plerique homines mundani summam de honoribus, divitiis, & voluptatibus æstimationem concipiant, & propter impossibile sibi putent, animo ipsidem non adherere, metitò velut hominem de cælo lapsum suspiciunt, & venerantur, si quem viderint, generoso animo supradicta contemneret.* Tertiò, fuga nimie familiaritatis cum Parochianis, & aliis Sæcularibus, quod medium insinuavit Thomas Kemp. l. 1. c. 8. dum dixit: *Quandoque accidit, ut Persona ignota et bona fama luceat, cuius tamen presentia oculos insuetos abfuset. Putamus aliquando placere ex coniunctione nostra, & incipimus magis displicere ex morum improbitate in nobis considerata.*

§. III.

De Qualitatibus intrinsicis Pastoris.

Qu. 1. *Quot, & quæ qualitates intrinsecæ requirantur ad Pastorem?*

Pastorem? R. tres potissimum, quas rectè nonnemo per gradus assignavit, dum dixit, in Pastore requiri magnam, id est, sufficientem scientiam, majorem prudentiam, & maximam sanctitatem, cujus quidem muneris rationem partim in ipsis Pastoribus ovium materialium reperimus, utpote quos sano corpore, bonis oculis, & rationis usu præditos esse oportet, partim verò ex Capit. Cùm in cunctis. in principio de electione colligitur, ubi dicitur, ut Parochus censeatur idoneus, tria concurrere debere, *ætatis maturitatem* (seu prudentiam, quæ ante annos non venit) *morum gravitatem*, per quam virtus, & vitæ sanctitas intelligitur, & *Scientiam*.

MEMBRUM I.

De Sanctitate.

Qu. 1. In quo consistat Sanctitas? R. I. in genere eam consistere in hoc, quòd quis se ipsum & suos actus omnino DEI servitio consecret; hoc enim Sacerdotis nomen, quod idem significat, ac sacra dos, indicat. R. secundò in specie tria ad eam secundùm S. Thomam 2. 2 qu. 81. art. 1. requiri. Primò, munditia seu innocentia summa, ut dicere possit: *Quis arguet me de peccato?* Secundò, virtutum excellentia: nam, ut Thomas Kemp. l. 4. c. 4. ait: *Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus, & aliis bona vita exemplum præbere*; ut, quemadmodum idem Auctor l. 1. c. 19. dicit: *Talis sit interior, qualis videtur hominibus extrinsecus*. Tertiò firmitas atque constantia, quia, ut S. Thom. l. c. ait, per sanctitatem quis applicatur DEO, ut fini ultimo, & primo principio, hujusmodi autem oportet maximè immobilia esse; unde dicebat Apost. Rom. 8. *Certus sum, quòd neque mors, neque vitæ me separabit à charitate DEI*.

Qu. 2. Quare tanta sanctitas requiratur in Parocho? R. ob sequentes causas. Primò, quia dat functionibus illius auctoritatem, cùm, ut priori §. dictum est, Magisterij auctoritas ex vita constet, hinc & ipsi Ethnici Magistri olim virtutem simulârunt, ut majorem magisterio suo, & doctrinis auctoritatem conciliarent. Secundò, quia dat efficaciam juxta illud Christi Jo. 15. *Qui in me manet, & Ego in eo, hic fert fructum multum*, E contrario, si linguis hominum loquatur & Angelorum, charitatem autem non habeat, erit velut æs fonans,

sonans, & cymbalum tinniens, teste S. Paulo, 2. Cor. 12. ut alij ajunt, tormentum explosum globo carens; imò non tantum non prodest sine sanctitate, sed etiam nocet, ut advertit S. Chrysoft. homil. 38. ad populum dicens: *si non habueris opera, tantum loquens, non profecisti, sed et potius lassus melius est tacere. Quare opus? opus mihi reddis impossibile. Cogito namque, quòd, si tu tanta differens non efficias, multo magis ego veniam dignus sum.* Tertiò, quia dat securitatem: dicitur enim à triplici periculo, quod curam animarum gerentibus imminet, scilicet, ne vana gloria efferantur ob felices successus; ne imbuantur moribus & vanitate sæculari; & ne frangantur difficultatibus, & ab incepto resiliant.

Qu. 3. *Quibus mediis uti debeat Parochus ad dictam sanctitatem comparandam?* R. sequentibus præcipuè. Primò, frequenti usu Sacramentorum, & accurata transactione exercitiorum spiritualium; nam, ut rectè dixit S. Augustinus, *rectè novit vivere, qui rectè novit orare.* Secundò, generosè & constanti mortificatione suarum cupiditatum: nam, ut notum S. Augustinus ait, *augmentum Charitatis (& consequenter etiam sanctitatis) est imminutio cupiditatis;* tantum certè in sanctitate proficiet Parochus, quantum sibi vim in hac materia intulerit. Quidni ergo dicat cum Seneca: *ad materiam sum genitus (imò rectius vocatus) quam ut mancipium sum mei corporis, & cupiditatum.* Tertiò, frequenti inspectione & renovatione sui ipsius; nam secundum propositum nostris cursus profectus nostri, ut rectè dixit Thomas Kemp, l. 2. c. 19. & ut S. Gregorius l. 22. mor. c. 2. dixit, *animus nostrum dum igne amoris excoquitur, semper in se servat (& auget) Charitatem pulchritudinis quotidiana innovatione servat; nescit enim mens per torporem veterascere, qua studet per desiderium semper inchoare.*

MEMBRUM II.

De Prudentia.

Qu. 1. *In quo Prudentia Parochi consistat?* R. in hoc, ut aptissima quæque ad finem sibi propositum media eligat, iisque sedulo utatur. Unde tria sunt hujus prudentiæ officia, scilicet bene consultare, bene judicare seu eligere, bene imperare, seu exequi.

Qu. 2. *Qua Regula in consultatione sint observanda?* R. sequentes. Prima Salomonis Eccl. 32. *Fili mi, sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis.* Secunda Thomæ Kemp. l. 3. c. 38. *In qualibet causa intra cum Moysse in tabernaculum, & audies Divinum responsum, & redibis instructus de multis presentibus & futuris. Propterea namque Iosue, & filii Israël à Gabaonitis leguntur decepti, quia os Domini prius non interrogaverunt, sed nimium creduli dulcibus Sermonibus falsâ pietate delusi sunt.* Tertia ab Ecclesiastico c. 6. data: *Multi sint tibi pacifici, & consiliarius sit tibi unus de mille, scilicet vel ipse Superior tanquam interpret voluntatis Divinæ, vel, si hic haberi non potest, alius vir pius, prudens, & doctus.*

Qu. 3. *Qua Regula pro Electione observanda sint?* R. item tres. Prima, quod alteri in presenti negotio suaderes, ipse prior arripe; quia charitas à se ipso incipit, cum quis sit sibi proximus: ita S. Ignatius in Regulis Electionis tuavit. Secunda, *fac modò, & elige, qua quondam facta fuisse velis; præcipue si morti & iudicio propinquus fores.* Ita DEVS ipse Deut. 32. docuit, dum optavit: *Vtinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent.* Tertia, *semper præferendum est, quod ad finem certius & abundantius consequendum iuvat;* hoc autem, ut cognoscatur, rationes pro utraque parte examinandæ sunt, & pro qua efficaciores stabunt, ea demum arripienda est; cæteris autem paribus præferenda sunt commoda majora minoribus, universalia singularibus, duratura pereuntibus, certa incertis, secunda periculosis.

Qu. 4. *Qua Regula pro Imperio sint observanda?* R. sequentes. Prima est: *periculose differtur, quod semel eligitur;* quia occasio calva est, & quovis serpente magis lubrica. Felicitas consiliorum in velocitate executionis posita est. Secunda, *Qui observat ventum, non seminat,* id est, qui nimium hominibus cupit placere, aut displicere reformidat, nunquam consilia prudenter concepra exequetur. Prima virtus prudentis est, hominum de se iudicia spernere. Si vis beatus esse, inquebat non nemo, hoc primum cogita, æternorum intuitu contemnere, & contemni. Tertia: *magnarum rerum, etsi successus non fuerit, honestus est ipse conatus;* nec honestus tantum, sed etiam meritorius, quia coronat DEVS
voluntatem

voluntatem, ubi non invenit facultatem, teste Sancto Augustino.

Qu. 5. Quare Parochus specialiter prudentia acquirenda studere debeat? R. ob has potissimum causas. Primò, ob summam necessitatem; quia, cum aliorum dux constitutus sit, & quidem per viam multis erroribus & periculis obnoxiam, bene oculus sit, oportet, viæque, per quam ducendi sunt, apprimè gnarus; alioquin, si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt; hinc & ipse Christus Apostolos curam animarum auspicaturos Matth. 10. monuit: *Estote prudentes sicut serpentes*, id est, semper attendentes, ut caput, seu finis actionum vestrarum integer & illæsus permaneat, & ad illam omnia prudenter dirigantur. Secundò, ob summam utilitatem, quam confert ad omnes functiones fructuosè obsequandas, quod enim oculus corpori, dux viatori, magister discipulo est, hoc prudentia est homini rectè atque utiliter operanti. Hinc meritò Salomon Prov. 3. Beatum dicit hominem, qui affluit prudentia; quia melior est acquiritio ejus negotiatione auri & argenti, primi & purissimi fructus ejus. Tertiò, ob summam dignitatem, quam possessori suo affert; ita Salomon Sap. 2. testatus est, innumerabilem sibi honestatem per manus illius venisse. hinc alibi Prov. 4. beatur: *Posside Sapientiam, acquire Prudentiam, arripe illam, & exaltabit te; glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus: dabit capiti tuo augmentum gratiarum, & corona in teipso proteget te.*

Qu. 6. Quibus mediis hæc prudentia comparanda sit? R. sequentibus præcipuè, quorum primum S. Jacobus offert in hæc verba: *Si quis vestrum indiget Sapientia, postulet à DEO, qui dat omnibus affluenter*; hoc medio usum se ipse Salomon æstatur, dum Sap. 7. ait: *Invocavi, & venit in me Spiritus Sapientia.* Secundum affert idem Salomon Prov. 13. *Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit, amicus stultorum similis efficietur.* Tertium est, dictamina quædam prudentiæ bene imprimere memoriæ, & secundum ea sua consilia contempere, actionesque formare, qualia v. g. sequentia esse possunt.

Circa se ipsum.

- I. Quid prodest homini, si universum mundum luceat, animæ verò suæ detrimentum patiatur?
- II. Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris.
- III. Tantum virtuti adijcies, quantum ex voluptate detraxeris.
- IV. Facillimè bonus eris, si ea vitaveris, quæ vituperaveris.
- V. Quid sis, interest, non quid habeas.
- VI. Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere, quia facient sibi pennas, quasi aquilæ, & volabunt in cælum.
- VII. Oratorem te puta, si tibi ante omnes, quod oportet, persuaseris.
- VIII. Vis omnibus esse notus? priùs effice, ut neminem noveris.
- IX. Nullum conscium peccatorum tuorum magis timearis, quàm te ipsum; alium enim effugere potes, te nunquam.
- X. Magnarum rerum, etsi successus non fuerit, honestus est ipse conatus.
- XI. Melior est buccella ficca cum gaudio, quàm domus plena jurgiis.
- XII. Melius est parvum bonum cum parvo malo, quàm magnum bonum cum magno malo.

Circa alios.

- I. Causam tuam tracta cum amico tuo, & Secretum Extraneo ne reveles.
- II. Non quàm multis placeas, sed qualibus, vide.
- III. Pacem cum hominibus habebis, cum vitiis bellum.
- IV. Alteri semper ignoscito, tibi nunquam.
- V. Quod de alienis tractas, ex tuis judica.
- VI. Multi sunt obligandi, pauci offendendi; nam memoria Beneficiorum facilis est, injuriarum tenax.
- VII. Audisti verbum adversus Proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te distumpet.
- VIII. Quoties aliquid vel scripturus, vel dicturus es, scito morum tuorum te chirographum aliis exhibere.
- IX. Quod tacitum esse velis, nemini dixeris; si tibi non imperasti, quomodo ab alio silentium impetrabis?
- X. Cùm

X. Cùm placuerint Domino viæ hominis, etiam iniuriam convertet ad pacem.

XI. Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis, quàm ille, qui per blandimenta linguæ decipit.

XII. Quod persuaseris, erit diuturnum; quod coëgeris, in occasione.

MEMBRUM III.

De Scientia.

Qu. 1. *Qualis Scientia Parocho sit necessaria?* R. In genere requiri eam, quæ ad Sacramentorum administrationem, docendum populum, aliâque munia ad officium Parochi spectantia ritè obeunda est necessaria. In specie verò triplicem potissimum requiri, nempe Scientiam Cæremonialem, Theologicam, & Asceticam, de quibus paulò post seorsim agetur.

Qu. 2. *Quare Scientias has habere debeat Parochus?* R. ob triplicem causam. Primò, propter necessitatem; quia modò Conciones habendæ ad Populum, modò fides rudibus explicanda, in adultioribus firmanda, contra hæreticos popugnanda; modò vitia extirpanda, & virtutes inserenda sunt, quæ omnia non vulgarem Eruditionem desiderant, quâ, qui carent, meritò tremendam illam DEI sententiam Ose. 4. timere debent: *Tu Scientiam repulisti, & ego replam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Secundò, propter securitatem, propriæ scilicet & alienæ salutis; ut enim, qui in periculoso, magnique momenti itinere Ductoris officium suscipit, non se tantum, sed etiam alios in gravissimum periculum aberrandi, & damnorum inde sequentium conjicit, si prius non bene indagare, & nôsse studuit; securus verò, lætùsque incedit, si exactam illius notitiam habeat; ita simili modo de Parocho alios ad æternam Patriam ducente discurrendum est; hinc meritò S. Paulus 1. Tim. 4. monuit: *Attendende, tibi & doctrina, insta in illis: hoc enim facies, & ipsum salvum facies, & eos, qui te audiunt.* Tertio, propter facilitatem; ut enim, quò peritior est Artifex, tantò citius & faciliùs laborem in opere conficiendo susceptum peragit; ita meritò quoque Parochus tantò majorem in functionibus suis obeundis facilitatem experietur, quantò perfectior

doctrinarum ad eas ritè peragendas necessariorum scientiam est consecutus.

Qu. 3. *Quibus mediis uti debeat Parochus ad dictam Scientiam acquirendam vel perficiendam?* R. triplicibus potissimum. Primò, *recursu frequenti ad DEVM per orationem*; per hoc enim medium Salomon Spiritum Sapientiæ, Apostoli Spiritum sanctum, S. Thomas, D. Bonaventura, & alij plures Viri sanctissimi & doctissimi tam copiosum lumen à DEO impetrârunt, ut facti sint, se plus per orationem, quàm privatam laborem profecisse, ut adèò in hac materia, vel maximè locum habere videatur illud Christi effatum: *Si vos, cum sitis mali, nòstis bona dare Filiis vestris, quantò magis Pater vester celestis dabit Spiritum bonum petentibus se?* Luc. 11. Secundò, *Frequenti recursu ad studium privatam*; neque enim Parochus è scholis liberatus debet Nautis esse similis, qui, cum in portum se appulisse putant, funes solvunt, vela contrahunt, anchoras figunt; sed potius tantò frequentius & constantius studiis se impendere debet, quantò majorem ex illis utilitatem sperare potest, tum ad otium, quod Parochis maximè infestum est, efficaciter fugiendum; tum ad defectum, quem in necessariis scientiis acquirendis, dum scholas frequentabat, vel propter alias occupationes, vel per propriam somnolentiam admisit, seriò compensandum; tum ad eas doctrinas, quas possidet, experientia ad studium accedente, clariùs intelligendas, firmiùsque memoriæ imprimendas. Tertiò, *frequenti recursu ad Doctores tam mortuos* (id est, libros) *quàm vivos*; hinc rectè monent Sapientes, præcipuam Parochi supellestem, Bibliothecam esse debere; eò quòd Ecclesiasticus sine libris sit quasi miles sine armis, equus sine frænis, navis sine remis, scriptor sine pennis, avis sine alis, sutor sine subulis, faber sine malleo, sartor sine acu, viator sine baculo, ut rectè Thomas Kempensis in Epilogo suorum operum advertit. Ad hos ergo Doctores, sive vivos, sive mortuos tanquam ad Consiliarios, si frequenter & assiduè recurat Parochus, meritò sperare potest impletum iri, quod Salomon Prov. 13. dixit: *Qui agunt omnia cum consilio, reguntur Sapientiâ.* Et iterum cap. 11. *Salus, ubi multa consilia*; verè enim de functionibus ac laboribus Parochi dici potest, quod idem Salomon Prov. 15. de cogitationibus præ-

Instructio IV.

B

non-

nuntiavit, dicens: *Dissipantur cogitationes, ubi non est liber; ubi vero sunt plures Consilarii, confirmantur.*

Qu. 4. *Qualem Bibliothecam instruere debeat Parochus?*
 R. talem, quæ utilis illi futura credatur; utilis autem esse sequentes tres conditiones habeat. Primò, si *compendiosa* sit; qualis erit, si rejectis libris inutilibus paucos contineat, qui tamen propter materiæ abundantiam & varietatem multum quivalent. Secundò, si *solida* sit; qualis erit, si tales doctores contineat, qui & præ aliis solidè, practicèque tractant materiam sibi propositam, & bonos præterea indices habeant; unde nunquam facillè librum aliquem emere debeat Parochi, priusquam Indicem aspexissent; & si fieri poterit, unum, alterumve folium aut caput perlegendo percurrerent, ex quo modum tractandi cognoscant. Tertio, si *sufficiens* sit; qualis erit, si ex omni genere Scientiarum, quibus instruat esse oportet Parochum, unum saltem, alterumve bonum doctorem contineat.

Qu. 5. *Quas industrias adhibere debeat, ut ex tali Bibliotheca optatum fructum referat?* Resp. sequentes præcipue. Primò, ut libros, si plures habeat, in certas classes distribuat, quarum alia Scripturarios, Theologos, alia Concionarios, Asceticos, Juridicos, Controversistas, Historicos, Philologos, Grammaticos, Cæremoniales, Parochianos, seu illos, quibus illa, quæ ad officium Parochi spectant, annotati sunt, contineat, ut suo tempore faciliùs reperiri possint. Secundò, ut singulorum librorum rudem saltem notitiam acquirere studeat, nempe, ut sciat saltem, de qua materia tractent, id quod singulorum Indices generales accuratè perlegendo obtinebit. Tertio, ut unum post alterum privatè perlectione integrum percurrat, prout scilicet vel occurrerit necessitas, vel materiæ utilitas suaferit. Quarto, ut, quæ per privatà lectionem notatu digniora occurrerint, pro memoria in subsidio fructuosè annotet: vix enim satis explicari poterit, quanta ex tali annotatione commoda sperare possit, si ritè examinetur. Situat, uti non pauci propriâ experienciâ didicerunt.

Qu. 6. *Quomodo fructuosè instituere debeat hæc Annotationes?*
 Resp. dandam esse operam, ut notata sequentes conditiones habeant. Primò, ut *selecta* sint, hoc est. non qualvis Historias, Sententias, aut Conceptus, sed raros, & ad propositionem

scopum aptissimos comprehendant. Secundò, ut *ordinata* sint; quod obtinebitur, si vel ea, quæ ad quamvis virtutem & vitium pertinent, in separato Quaternione annotentur; vel certè, si promiscuè omnia scribere magis placet, per accuratum, & in suas partes bene digestum Indicem indicetur, quid quovis in loco reperiri queat. Tertiò, ut *succincta* sint, id est, ut sententiæ quidem S. Scripturæ & SS. Patrum non nisi brevissimè annotentur; historiæ verò & aliæ res hujusmodi, non fusè, sed tantum, quantum ad substantiam rei cognoscendam necesse videbitur, scribantur, loco, in quo copiosius descripta reperiri queant, in margine studiosè annotato.

MEMBRUM IV.

De Scientia Cereemoniali.

Qu. 1. *Quas partes involvat Scientia ista?* Resp. has præcipue. Primò, *Scientiam Rubricarum*, pro officio Divino ritè recitando in Breviario, & SS. Missæ Sacrificiò religiosè offerendo in Missali præscriptarum. Secundò, *Scientiam rituum* in Sacramentorum administratione observandorum, qui plerumque in Ritualibus Diocesanis solent explicari. Tertiò, *Scientiam Cereemoniarum & consuetudinum* in aliis parochialibus functionibus servandarum, quales sunt, quæ in Processionibus, Benedictionibus, Concionibus, Catechesibus, Sepulturis &c. solent adhiberi, vel pariter & ex Ritualibus, vel aliorum informatione addisci debent.

Qu. 2. *Quid circa has Cereemonias & Ritus præcipuè observandum sit?* Resp. Sequentia procuranda. Primò, *dignæ estimatio*, ad quam quidem conciliandam non parùm proderit, si ponderetur intentio Ecclesiæ, triplicem; eumque præstantissimum finem in earum institutione præfigentis, nempe ut omnia officia Ecclesiastica ordinatè, reverenter, & uniformiter peragantur, atque adeò instructio (ad quam ejusmodi Cereemoniæ sunt aptissimæ) devotio & ædificatio major in Populo procuretur. Secundò, *sufficiens cognitio*, quæ quidem gemina esse debet, scilicet ipsarum Cereemoniarum, & obligationis, quâ graviter, vel leviter obligatur Parochus ad easdem observandas. Tertiò, *Religiosa observatio*, quæ requirit, ut non tantum ipsi Ritus præscripti observentur; sed

insuper etiam pij illi affectus, quos in eorum institutione tendit Ecclesia, excitentur.

Dubia moralia.

Qu. 1. *Quanta sit obligatio ad has Cæremonias & Ritus servandos?* Resp. pro resolutione hujus Quæstionis notandum est, duplicis generis Rubricas ab Ecclesia præscriptas esse, præceptivas scilicet & directivas; illæ ex genere suo peccatum mortale obligant, nisi parvitas materiae, aut inadvertentia excuset, (uti sentit communis sententia contra Gundez, Præcep. 1. l. 3. c. 2. n. 9. asserentem, eas non obligare ad mortale, nisi ratione contemptus) hæc de conditione duntaxat sunt, atque adeò sub nullo peccato obligant. Tamb. & alij apud P. Georgium Gobat Alph. Sacrif. n. 1. docent. Hoc notato, ut cognoscere possit Pastor obligationem suam ad dictas Cæremonias observandas, sequentibus regulæ illi servire possunt. Prima Regula: quando cum Rubricis dicitur, aliquem, qui certam aliquam cæremoniam culpabiliter negligit, graviter peccare, aut gravissimè, si omissa cæremonia ad integritatem Sacrificij vel Sacramenti pertinet, certum est, peccatum mortale committi. Ita communiter sentiunt Doctores apud Gavantum. Secunda Regula: Etiam illæ Rubricæ præceptivæ censendæ sunt, quibus Auctores concorditer docent, quòd obligent sub precepto gravi, quales sunt de loco celebrandi non prohibendo de ara consecrata, de dispositione corporis & animi, seu penio à peccato gravi, & cibo; de Ministerio, Missali, Calice, Patena, Corporali, Palla, de Canone integrè recitando, prima purificatione cum vino, de numero, munditie & integritate, & Benedictione plerarumque vestium Sacerdotum, excepto fortè cingulo. Ita idem. Tertia Regula: graviter peccat, quicumque receptos & approbatos Ecclesiæ Catholice ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi solitos pro libitu omittit, aut in alios mutat, nisi consuetudo legitime introducta, aut parvitas materiae excuset. Ita Concilium Trid. Sess. 7. can. 13. anathemate ferentem, qui secus docuerint. Quarta Regula: Etsi pleræque Rubricæ & Ritus absque omni, vel certè saltem mortali crimine negligi possint; graviter tamen peccaret, qui ex

tempus id faceret, saltem, si contemptus talis in Pontificem, aut alium Superiorem tenderet, quod addo, quia Tamb. Sotus, Lugo, apud & cum P. Gobat n. 378. rectè advertunt, non quemcunque contemptum sufficere ad peccatum mortale, atque adeò, si contemptus in eo tantùm consistat, ut dicat: hanc Cæremoniam non magnifacio, quia parvi momenti est, vel quia non tanti videtur æstimanda, ut propter eam à me negligatur propria commoditas: durum foret, talem peccati mortalis damnare.

Qu. 2. An, si quis prævidet se non posse v. g. sacrum, nisi Cæremoniis aliquot omissis facere, nihilominus possit sacrificare? Resp. in tali casu perpendendum esse Cæremoniarum omitteendarum & causarum ad sacrificandum impellentium gravitatem, & ex eorum inter se facta comparatione judicandum esse, an consultius sit, sine talibus Cæremoniis sacrificare, quàm ob earundem servandarum impossibilitatem aut difficultatem omittere Sacrificium. ita Suar. Tamb. apud & cum P. Gobat. Alph. Sacrif. n. 384.

M E M B R U M V.

De Scientia Theologica.

Qu. 1. Qualem Theologia Scientiam habere debeat Pastor? Resp. quadruplicis. Primò, *Scholastica*, sic dicta, quia plus speculationis habet, atque adeò quæstiones copiosiores concertationi Scholasticæ materiam offerentes tractat, cujus aliquam saltem, licet rudem notitiam habere deberet Pastor; tum ut majori cum Auctoritate Doctoris gerat officium; tum ut majori cum dignitate & minore errandi periculo Verbum DEI exponat. Secundò, *Moralis*, quæ potissimum ad conscientiam dirigendam ordinatur, atque adeò præ omnibus aliis necessaria est illi, qui curam animarum suscepit. Tertio, *Positiva*, quæ in explicando S. Scripturæ sensu versatur; sic dicta, quia ponit & statuit firma Theologiæ principia, ex ipsis S. Scripturæ arcanis petita, cujus necessitatem S. Aug. fratribus Eremitæ more suo egregiè sequentibus verbis demonstravit: *Legite, Fratres mei, Scripturam Sacram, in qua, quid tenendum sit, & quid fugiendum sit, plenè invenietis. Legite eam, ne cæci sitis, & duces caecorum: Legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane suavior, omni vino hilarior inven-*

venitur. Quarto, *Controversa*, quæ potissimum in doctrinis Fidei contra hæreticos defendendis occupatur, adeo necessaria est Pastori, ut S. Ambrosius dicere ausus sit, cui qui talem scientiam non habet, Sacerdotium appetere non debere, nec locum illius præsumere usurpare, qui fulgore sapientiae suæ Populorum potest corda lastrare.

Qu. 2. *Quid de Theologia Scholastica potissimum observandum?* Resp. primò, ut breve quoddam compendium totius Theologiae hujus, qualia passim reperiuntur, percurrat. Secundo, ut materias pro praxi magis necessarias ab aliis sece- nat, majoremque ijs penetrandis diligentiam adhibeat, quales sunt de DEO Trino & Uno, de Angelis quoad substantiam & vires, Beatitudine, peccato originali, Gratia, Incarnatione &c. Tertiò, ut pro his clariùs intelligendis constituto Auctorem quendam succinctè & clarè eas explicantem, quales meritò censerì possunt Gregorius Valentia, Thome- nus, Becanus, & similes, studiosè evolvat; hæ enim in- struxæ sufficere possunt ad hoc, ut optatum in hoc studio factum, quantum scilicet sufficit ad Officium suum securè & fructuosè peragendum, ferat.

Qu. 3. *Quid de Theologia morali sit observandum?* Resp. primò, ut diligenter nôsse studeat Auctores, qui varias materias accuratius pertractant, ut suo tempore ad eos recurrere possit: sententiarum item de quavis materia varietatem quam vel ideo bene addiscere debet, quòd frequenter resolu- tiones ab hac scientia dari solitæ potissimum auctoritate mut- tantur. Secundo, ut Mercatorum eas merces, quas frequen- tiùs emi experiuntur, in majori copia ementium morem le- cutus, eas materias, quæ crebriùs in praxi occurrunt, à reli- quis secernat, easque fortiùs memoriæ imprimere studeat, ubi interdum plus otij nactus fuerit, certæ cuipiam materiae v. g. de restitutione, pœnitentia, matrimonio, conscientia, Legibus &c. longius aliquod tempus impendat; dici enim va- let, quantoperè profit ad insignem aliquem profectum faciendum hac in scientia, si omnes vires & studium ad un- eam materiam exactè discutiendam, memoriæque impen- dendam convertantur. Tertiò, ut semper aliquod com- pendium ad manus habeat, & ex eo singulis, quantum fieri potest, diebus, unum, alterumve folium aut articulum per- currat.

ocurrat; sed & ipse sibi frequenter casus, qui circa varias materias occurrere possunt, obijciat, & quomodo solvi debeant, dispiciat.

Qu. 4. *Quid de Theologia positiva observandum sit?* Resp. sequentes Industrias ad profectum in ea faciendum observandas esse. Primò, ut bene perspectos habeat libros S. Scripturæ, atque in eorum lectione vel auditione quotidiana sedulo atque constanter se exerceat: nam, ut S. August. l. 2. de doct. Christ. ait, prima observatio hujus laboris est, nôsse istos libros, etsi nondum ad intellectum, legendo tamen vel mandare memoriæ, vel omnino incognitos non habere. Secundò, ut Regulas ad verum Scripturæ sensum rectè intelligendum à variis traditas bene percipiat, easque interdum, ubi occasio dabitur, suis locis applicet; quem in finem proderit legisse, vel Gregorium Valentium in analysi fidei, vel Joannem Driedo, l. 2. & 3. de dogmat. S. Script. vel Nicolaum Serarium in prolegomenis S. Scripturæ, aut alios parvos libellos hac de materia editos. Tertiò, ut difficiliores quoque S. Scripturæ locos in ipsa lectione occurrentes annotet, ut suo tempore eorundem solutionem ex Auctorum interpretatione addiscere possit: multas difficultates ipsemet non difficulter solvet, si sequentes duas regulas à S. Augustino, lib. 3. de doctrin. Christ. traditas bene observet. Prior est. *Quidquid nec ad morum honestatem, neque ad fidei veritatem referri potest, figuratè & metaphoricè accipiendum est.* Posterior est: *si præceptiva est locutio S. Scripturæ, aut flagitium vetans, aut Beneficentiam iubens, propriè accipiendâ est; si autem flagitium videtur iubere, aut Beneficentiam vetare, figurata locutio censenda est:* hinc propriè accipiendâ est locutio ista: si esurierit inimicus tuus, ciba illum; secus verò de hac sentiendum: hoc enim faciens congeres carbones ignis super caput ejus.

Qu. 5. *Quid de Theologia controversa sentiendum, & observandum sit?* Resp. tres potissimùm industrias observandas. Primò, ut præcipuas hæreses nostro præcipuè tempore, Patriâque magis grassantes (quales sunt Lutherana, Calviniana, & Zwingliana, & Politicorum, in quavis fide aliquem salvari posse volentium) cognoscere studeat; quem in finem compendia quædam sive manuscripta, sive impressa, v. g.

Manuale Becani, Corvini, Clypeus Fidei, Colloquia P. Chri-
stophori Pflaumeri servire poterunt. Secundò, ut funda-
mentales quasdam doctrinas & materias, ex quibus tanquam
primis principiis ferè omnes aliæ fidei conclusiones depen-
dent, solidè apprehendere conetur, quales v. g. sunt de Justitia
Controversiarum, de Ecclesia, de Verbo DEI, de Vocacione
Ministorum, & maximè de tali syllogismo, quo non arripere
possint uti, & utantur ad fidem contrariam probandam ad-
versarij, pro probatione fidei suæ afferendo. Tertiò, ut
quoniam variæ admodum sunt Personæ hæresi infectæ, ad
quarum conversionem cooperari debet Pastor, bene adhibere
studeat genium singularum, modumque efficacem cum illis
dem de erroribus objiciendis agendi, quem quidem pulcherrime
Becanus in præfatione sui Manualis docet.

M E M B R U M VI.

De Scientia Ascetica.

Qu. 1. *Quid intelligatur per hanc Scientiam Asceticam?*
Resp. intelligi eam scientiam, quæ ad perfectionem ob-
tinandam, atque etiam ad vitia eradicanda, virtutisque plan-
tandas ordinatur: tantòque magis necessaria est Pastori,
quantò magis proprium est illius officium, animas sibi com-
missas dirigere & juvare, ut quisque perfectionem suo statu
convenientem consequatur.

Qu. 2. *Quid potissimum sit observandum circa hanc Scien-
tiam?* Resp. primò, ut solidus modus addiscatur cognoscen-
di vocationem, statumque à DEO præordinatum eligendi,
quem quidem in finem libellus ea de re ex instituto editus
v. g. Lessij, aut Manuale Sodalitatis servire poterunt. Se-
cundò, ut natura perfectionis, vitiorumque ac virtutum, illarumque
media, quibus eas acquirere, aut eradicare valeamus, bene
cognoscantur, quem in finem servient, Trivium Casle-
quod est compendium Asceseos ex optimis Auctoribus colle-
ctum, Alberti Magni Paradysus, Jacobi Alvarez tractatus de
Vitiis & Virtutibus &c. Tertiò, ut tentationes & afflictio-
nes potiores variorum statuum, mediæque solida & oppor-
tuna ad easdem superandas, vel æquo animo supportandas
dignoscantur; pro quo scopo obtinendo proderit Alphonsus
Rodriguez

Rodriuez p. 2. tract. 4. Ribera de tribulationibus, vel etiam Pædagogus Christianus in 2. parte fusè hac de re agens, Clypeus Patientiæ à Corero conscriptus &c.

Qu. 3. *Quibus mediis utendum sit ad hanc Scientiam comparandam?* Resp. sequentibus præcipuè. Primò, *Studio insignis perfectionis & familiaritatis cum DEO*: hoc enim medio plerique SS. Patres, aliique celebriores Ascetæ tantam rerum asceticarum noticiam sunt adepti: Undè rectè Thomas Kempensis l. 3. c. 43. DEVM sic loquentem introducit: *Ego sum, qui humilem in puncto elevo mentem, ut plures æterna veritatis capiat rationes, quàm, si decem annis studisset in scholis.* Secundò, *Instructioe periti Magistri*, quo medio antiqui olim Eremitæ usi ad tantam cælestium rerum noticiam pervenerunt. Tertiò, *Accuratâ, & frequenti lectione Ascetarum*, eorum præcipuè, qui magis hac in scientia excelluerunt, & meliorem ordinem, copiosorem materiam, & clariorem proponendi modum observant, & afferunt. Qui quidem Ascetæ ad tres ordines revocari possunt, quarum prima SS. Patres, secunda Concionatores, tertia alios Auctores, qui integros tractatus de perfectione, aut virtutibus & vitiis scripserunt, continet; de quarum posterioribus duabus classibus nihil speciale occurrit monendum, nisi quòd magno selectu sint arripiendi & legendi; ex primæ verò classis Auctoribus, nempe SS. Patribus, ut optatus fructus referatur, rectè monent nonnulli, sequentes tres industrias observandas esse. Primò, ut bene discatur, quinam ab Ecclesia inter SS. Patres censentur, & quas potissimùm materias singuli pertractarint: Item quo dicendi genere quisque maximè excelluerit: nam S. Ambrosius in sensu allegorico, S. Hieronymus in sensu literali, S. Aug. in anagogico, S. Gregorius in morali, præ cæteris excelluisse dicitur. Secundò, ut bene nôsse studeat, quantum auctoritatis ijsdem tribuendum sit, videlicet quòd, quando omnes unanimiter circa aliquam doctrinam consentiunt, & hæc ab Ecclesia vel Pontificibus, ut vera recepta, & approbata est, infallibilem auctoritatem habeant; si autem non recepta sit, metaphysicè quidem fallibilem, moraliter verò infallibilem auctoritatem retineant. Si denique singuli vel pauci tantùm aliquam doctrinam tradant, humanam tantùm, licet extraordinariam auctoritatem

mereantur. Tertiò, ut nôit præcipua quædam præcepta seu regulas, quæ in eorum lectione observandæ sunt, quæ v. g. sunt, quòd multa frequenter potiùs per modum exaggerationis, quàm ad suam sententiam indicandam pronuntiant; quòd, ubi sibi contrarij sunt, eorum auctoritas sit præferenda, qui magis ad Ecclesiæ sensum accedere videntur; quòd, ubi in quibusdam locis de eorum mente non constat, aut omnino à veritate aberrâsse creduntur, ex aliis eorum libris, locisve de illorum sententia judicandum sit.

M E M B R U M VII.

De Scientia Iuris Canonici.

Qu. 1. *Quare Pastor scientiam hanc comparare debet?* Resp. ob triplicem causam. Primò, ut suo munere rite & dignè fungatur, quam causam Cælestinus Papa decr. 38. can. nulli indicavit, dum dixit: *Nulli Sacerdoti liceat Canonicas regulas transgredere, nec quidquam facere, quod Patrum regulis possit obviare; qua enim res dignè à nobis servabitur, si Decretalium veterum constitutionum pro aliorum libitu licentiâ permittâ repugnantia frangatur?* Secundò, ut eodem munere quietè fungatur, quod vel maximè obtinebit, si meminisse poterit, se in institutionibus suis regulam ab Ecclesia præscriptam secutum, in qua adeò facilè rationem DEO & Superioribus reddendum esse. Tertiò, ut fructuosè eodem fungatur; nam sic sperari poterit propheticam illam promissionem à Davide Psalm. 128. factam impletum iri, quâ dixit: *Beatus vir, qui non abigitur à consilio impiorum (mandata DEI temerè transgredientium, sed in lege Domini voluntas eius, & erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, & fructum suum dabit in tempore suo, & folium eius non defluet, & omnia quæcunque faciet, prosperabuntur.*

Qu. 2. *Quid potissimùm circa hanc scientiam observandum sit?* Resp. sequentes industrias adhibendas esse. Primò, ut bene discere studeat, quibus libris constet Jus Canonicum, & quomodo illi citari soleant. Secundò, ut pariter adhibeat, quantam dicti libri auctoritatem habeant, scilicet talis, qualem habet auctor, qui ante illum textum citatur. Unde si cum Pontifex definitivo modo protulisse dicitur, infallibilem habet; si aliquis ex sanctis Patribus, magnam, sed non infallibilem.

infallibilem; si Juris civilis Constitutiones citantur, tum attendendum est, an aliis Constitutionibus Pontificum in Decretalibus libris, aut cæteris, qui infallibilem auctoritatem habent, insertæ sint, & tunc eandem cum ijs Constitutionibus auctoritatem habent, ut colligitur ex illo Bonifacij effato: *Omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram imperimus*; si non sint insertæ, tum de se quidem nullius momenti sunt, ex benignitate tamen Sacrorum Canonum in forum Ecclesiasticum recipiuntur, dummodo s. Scriptura, Canonicis sanctionibus, vel bonis moribus non aduersentur; nam huc spectat illud Lucij Pontificis: *sicut Leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita & Sacrorum Canonum statuta Principum Constitutionibus adiuvantur*. Tertiò, ut Compendium aliquod Juris Canonici, vel ab Henrico Canisio, vel Vallensi, vel Lancelloto, vel Corvino, aliisque conscriptum perlegat, & ex eo rudem saltem rerum ad hanc scientiam pertinentium notitiam acquirere studeat, præcipue autem aliquas materias frequentius occurrentes, quales sunt v. g. de Sacramentis, Nuptijs, Ecclesijs, Collationibus, Decimis &c. accuratiùs pervolvat, atque discutiat. Porro ad hanc scientiam etiam notitia Decretorum à variis Conciliis, præsertim Tridentino factorum spectat. Unde hoc saltem accuratè evolvendum erit à Pastore, & ea, quæ de reformationibus variis decisa sunt, bene memoriæ imprimenda.

§. IV.

De Conditionibus prærequisitis ad Pastorem.

Qu. *Quot Conditiones prærequirantur ad hoc, ut Pastor legitime fungi officio suo queat?* Resp. tres præcipue, scilicet ætatem, ordinem, & professionem Fidei, quas Conditiones placuit appellare, quia non tam ex natura officij suscepti, quam ex arbitrio Superioris, eas pro valida administratione exigentis requiruntur.

MEMBRUM I.

De Ætate.

Qu. *Qualis ætas requiratur in Pastore?* Resp. primò in genere

nere requiri ætatem maturam, eò, quòd cura animarum et artium meritò vocetur. Resp. secundò, in specie ad Parochum & Vicarium perpetuum parochialis Ecclesiæ requiritur 25. ætatis annum inchoatum saltem, idque tam necessarium, ut sine ea collatio omnino nulla sit, uti Concilium Lateranense decrevit; hinc solus Papa quoad hoc potest dispensare, si tamen aliquis Parochialem curam alicui Canonici vel dignitati annexam haberet, satis esset, si in ea foret ætate constitutus, quam ipsum principale Beneficium requirit, quum tali casu parochiale Beneficium velut accessorium naturam principalis Beneficij, cui adjungitur, imitatur, atque adeo satis erit, si Parochus talis Vicarium, qui legitimam ætatem habeat, constituat.

MEMBRUM II.

De Ordine.

Qu. Qualis Ordo requiratur in Pastore? Resp. jure communi & ordinario saltem Subdiaconatum ad curam animarum requiri; posse tamen Episcopum dispensare, ut aliquis minoribus tantum constitutus ad parochiale Beneficium promovendi possit, modò aliàs sit idoneus, & talis, ut intra annum suscipere possit requisitum Ordinem. Hoc enim, si is, qui Beneficium parochiale obtinuit, non faceret, ipso jure, nullâ præmissâ monitione, esset privatus, ita, ut in illa vacante nullatenus illud Beneficium ei iteratò conferri possit. Ut in tit. 1. l. 3. decr. decernitur.

Dubia moralia.

Qu. 1. An si quis legitimè impeditus est, quò minus intra annum suscipere sacrum Ordinem possit, adhuc Beneficio promoveri? Resp. negativè ex communi; quia tempus jure præfixum non currit legitimè impedito, si de pæna vel quasi pæna incurrenda agatur, uti in cap. Cùm sit. 14. de ætat. & qual. habetur.

Qu. 2. An, si alicui intra hunc annum lis moveatur de Beneficio, adhuc tempus hoc currere censendum sit? Resp. affirmativè, ex c. Unde de ætat. & qual. ord. in 6. si aliquando pacificè possederit Parochiam, antequam lis moveatur, secus foret, si statim post obtentam possessionem lis ipsi fuisset intentata.

Qu. 3. *An, si quis per fraudem se inhabilem fecit, ut promoveri non possit intra annum ad sacrum Ordinem, eandem penam incurrat?* Resp. affirmativè cum Laym. l.4. tract. 2. c. 9. n. 2. quia fraus sua nemini patrocinari debet; unde & is, qui scienter, & per culpam latam reticuit impedimentum pro tali Ordine intra annum suscipiendo, privari potest Beneficio; etsi id non ante finem anni fieri debeat, quia pœna legalis statuta sub conditione, si aliquis quidpiam intra certum tempus non fecerit, non incurritur, antequam tempus tale integrè elapsum fuerit. Clem. unic. de off. Vicar.

Qu. 4. *An, si quis habeat pacificam possessionem Beneficij, & liberum exercitium, nullos autem vel modicos fructus ex eo percipiat, adhuc intra annum suscipere debeat sacrum Ordinem?* Resp. affirmativè cum Laym. in cap. Præterea, de ætate & qual. quia cura est pars principalior & dignior, atq; adeò trahit ad se minus dignam. Unde sibi imputare debet provi- sus, quod tale Beneficium acceperit.

Qu. 5. *An pariter sufficiat, ut is, qui parochialem curam actu suscepit, intra annum legitimam ætatem acquirat?* Resp. negativè cum eodem Laym. in cap. Inferiora, q. 1. n. 4. & 5. de elect. quia quando ætas certa ad Beneficium aliquod per se ac directè requiritur, eam actu habere debet possessor illius Beneficij; secus foret, si tantum per accidens, & consecuti- vè ætas aliqua ad Beneficium requireretur.

Qu. 6. *An, si quis Beneficium curatum accepit cum intentione, annuos tantum illius fructus percipiendi, & postea iterum resignandi, ad restitutionem fructuum obligatus censeri debeat?* Resp. affirmativè; quia juxta cap. Commissa, 35. de elect. in 6. Ecclesia tacitè sub hoc onere & pacto confert Beneficium, ut se intra illud tempus habilem faciat. Secus foret, si ante annum elapsum mutaret propositum, & Ordinem requisitum susciperet, quia in tali casu fraus non sortita effectum, nec Ecclesiæ damnum illatum foret, atque adeò bonâ Conscientiâ fructus etiam ante mutatam voluntatem susceptos retinere posset, ut iterum rectè discurret Laym. l.4. tract. 2. c. 14. n. 10.

Qu. 7. *An is, qui Parochiam cum intentione illam retinendi susceptam, postea mutatâ voluntate alteri idoneo Vicario tradit, fructus ante & post mutatam voluntatem susceptos retinere pos-*

re pos-

re possit? Resp. affirmative, quia, cum lex statuens privationem fructuum odiosa & pœnalis sit, non debet extendi ad casum in jure non expressum, ut idem l. c. §. alterum docet.

Qu. 8. *An, si quis cum dubio retinenda Parochia eam prosequatur, faciat fructus suos, si postea eam Vicario resignet?* Resp. Laym. l. c. §. Quæres. negative; quia, cum talis non habeat absolutam intentionem suscipiendi Sacerdotium, hoc in eam non habeat conditionem legitimam requisitam ad retentionem; secus foret, si conditionatam haberet voluntatem, scilicet retinendi eam, nisi melior obveniret; quia talem intentionem utpote minimè dolosam Ecclesia non damnat.

Qu. 9. *An, si quis post Beneficium Parochiale obtentum in facultate Episcopi studium vacet, teneatur intra annum, Presbyteratus Ordinem suscipere?* Resp. negative; quia sicut Episcopus potest dispensare quoad ipsam residentiam & administrationem, ita etiam quoad Ordinem, qui propter administrationem potissimum requiritur, dispensare poterit; debet tamen talis Parochus intra annum à tempore Parochiæ suscipiæ numerandum, Subdiaconatum suscipere, ne recedere valeat à statu Clericali, alioqui perinde jure suo privabitur, ac si que alij, qui Presbyteratus Ordinem intra annum suscipere neglexerunt, uti in cap. Cum ex eo. 34. de elect. in 6. l. 1. betur.

M E M B R U M III.

De Professione Fidei.

Qu. *Quid circa hanc Professionem Fidei Pastori sit observandum?* Resp. sequentia præcipuè. Primò à quo fieri debeat, nempe à Parochis, Commendatarijs, & Vicarijs, & alijs temporalibus, quàm perpetuis Ecclesiarum curatarum, ut expressè Concilium Tridentinum Sess. 24. de refor. c. 12. requisivit. Secundò coram quo fieri debeat; scilicet vel in manibus ipsius Episcopi, vel Vicarij Generalis, uti idem Concilium p. 3. c. 5. num. 27. indicavit; unde Sede vacante, potest coram Capitulo fieri, ut rectè Garzias & alij adveperunt. Tertiò, quando fieri debeat, nempe ad minimum intra duos menses à die adeptæ possessionis; & hæc quidem professio adeò est necessaria, ut, qui eam scienter non fecerit, non quidem ipsâ possessione & juribus, sed tamen fructibus

Beneficij priuetur, & insuper peccatum mortale committat, ut Barbofa cap. de off. paroch. n. 14. & 15. ex Concil. Tridentino colligit.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An possit hac professio per Procuratorem fieri?* Resp. non deesse quidem, qui negativam partem apud Barbof. acriter defendant; æque tamen probabiliter affirmativam ab ipso & aliis pluribus ibidem c. n. 3. teneri; quia nec Concilium Tridentinum, nec ipsa Constitutio Pij Quarti utuntur verbis personalitatem significantibus, atque adeò locum habet regula illa, quod, quicumque aliquid facere per semetipsum, possit & facere per Procuratorem, ut l. 1. ff. de proc. c. qui per aliam dicitur.

Qu. 2. *An, qui semel emisit professionem Fidei, eandem iterum emittere debeat, si aliam Parochiam obtineat?* Resp. affirmativè, ut iterum Barb. cum Azor, Ugol, Garzia docet, additque idem ex multorum sententia etiam faciendum, si quis eandem Parochiam semel à se dimissam recipiat.

Qu. 3. *An provisus de Parochia teneatur ulterò, & non requisitus se offerre ad dictam professionem?* Resp. affirmativè cum eodem Barbofa l. c. n. 8. & 9. & Nicol. Garz. & aliis, si quidem Parochus sit Parochiæ actualis, & non habitualis tantum, id est, quæ habuit olim, & nunc habere desijt Parochianos; hæc enim, cum Beneficio simplici æquiparetur, non comprehenditur in Concilio; quod usque adeò verum putat Barbofa, ut neque eam amittere postea teneatur, si acquirat Parochianos; quia quando Ecclesia revertitur ad pristinum statum, Titularis non dicitur de novo provideri, sed continuari; qui autem continuat, non attentat, ut habet Glossa.

Qu. 4. *An Parochus negligens professionem Fidei, tempore præscripto facere, teneatur fructus amissos restituere in conscientia ante declaratoriam sententiam?* Resp. ita quidem sentit Azor, & plures alios apud Barbof. ob Clem. 2. Ut lite. sed, cum lex ista sit pænalis, rectius ipse cum Sanch. Navarr. & aliis censet, non obligari talem Parochum ad fructus restituendos, priusquam ad eos per sententiam declaratoriam condemnentur.

§. V. De

§. V.

De prærequisitis ad executionem muneris Pastoralis.

Qu. Quid potissimum observare debeat Pastor in executione sui muneris? Resp. id breviter & bene explicasse illum, sequentia tria capita requisivit.

Pura intentio

ad augendum meritum.

Studiosa operatio

ad implendum officium.

Generosa resignatio

ad tranquillandum animum.

Quæ tamen, quia fac multas, utilisque ad praxin, & fructu copiosum referendum doctrinas continent, paulò fufius, et riuſque sunt explicanda.

MEMBRUM I.

De pura Intentione.

Qu. 1. Qualis intentio præfigenda sit à Pastore pastoralium functionibus? Resp. in genere loquendo optimam præfigi debere; cum enim Pastor officium Divinissimum, ut supra S. Dionysio diximus, atque adeò præstantissimum etiam habeat, idèoque merito sibi applicare debeat saluberrimum illud Ecclesiastici c. 33. monitum: *In omnibus operibus præcellens esto, ne dederis maculam in gloria* (& muneris rectè colligitur, ante omnia dandam operam esse, ut in eam dictis operibus intentionem præfigat, eò quòd ab omni ferè eorundem Bonitas dependeat juxta Prophetam Simonium, omnem gloriam filia Regis ab intus habentis ferentis, Psalm. 44. & juxta commune proverbium, quod dicitur:

Quidquid agant homines, intentio iudicat omnes.

Resp. 2. in specie verò intentionem, ut optima sit, sequenti proprietates habere debere. Primò, ut sit *Rectissima*, id est per prudentiam ad eum scopum directa, qui omnibus actibus hominum à DEO constitutus est, ad quem proinde etiam omnia media eligere & ordinare debet; Quis autem

hic finis fit, S. Paulus 1. Cor. 10. clarè declarat, dum dicit: *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid agitis, omnia in gloriam DEI facite.* Id, quod exemplo suo etiam S. Ignatius Fundator Societatis JESU, cujus primarius finis partialis est, curam animarum agere, præclarè confirmavit, dum non ipse solum semper in ore & corde habuit solemne suum symbolum: *Omnia ad maiorem DEI Gloriam,* sed etiam suos socios, velut Aquila provocans ad volandum suos pullos, identidem ad hunc scopum sibi præfigendum excitavit; imò ex hoc indicio, an scilicet oculo mentis & intentionis fixo & irretorto solem Divinæ gloriæ aspicere possent, Aquilæ in morem probavit; & siquidem talibus oculis præditos adverteret, pro genuinis pullis & filiis agnovit. Secundò, ut sit *purissima*, id est, nullam aliam vanæ propriæ laudis & gloriolæ, aut cujusquam alterius commodi, quod divinum non sit, intentionem permixtam habens, quam quidem proprietatem pulchrè S. Paulus 2. Cor. 2. indicavit, dicens: *Non enim sumus, sicut plurimi adulterantes Verbum DEI, sed ex sinceritate, sed sicut ex DEO, coram DEO, & in Christo:* quæ verba sapienter S. Gregorius de puritate intentionis explicat, dum ait: *Sicut discrimen inter Maritum & Adulterum potissimum reperitur, quòd ille utpote legitimus maritus generationem præcipuè in actu conjugali, adulter non nisi voluptatem quærat: ita summè cavendum est Operario, ne, dum in functionibus suis propriam potius gloriam & voluntatem intendit, adulterium spirituale committat.* Porro puritatis hujus indicia sequentia plerumque assignant Ascetæ: si quis, dum alios multa præclarè pro majore DEI gloria & salute animarum agere advertit, non tristetur, sed perinde gaudeat, & exulter, atque, si ab ipsomet facta forent: si perfectam in se ad omnia munia, laboriosa æquè ac facilia, vilia æquè ac honorifica, indifferentiam deprehendat: si non sit sollicitus, an actiones suæ ab hominibus aut Superioribus approbentur, & prædicentur: si in occulto æquè ac publico suas functiones, & iidem æquali cum diligentia peragat: si etiam ipsam meritum cælestium magnitudinem non attendat, sed solo DEI Beneplacito moveri se sentiat, de quo quidem perfectissimo signo S. Bernardus de dilig. DEO. sic loquitur: *Delectabit sanè non tam nostra, vel sopita necessitas, vel sortita*

Instructio IV.

C

felicis

felicitas, quàm, quòd eius in nobis, & de nobis voluntas completa videbitur. O amor sanctus & castus! O amor dulcis & suavis affectio! O pura & defacata intentio voluntatis, certe defacatior & purior, quòd in ea de propriis nihil admittitur velinquitur; quo totum Divinum est, quòd sentitur; sic agitur Deificari est. Tertio, ut sit efficacissima, id est, non in simplici tantum velleitate, sed seria voluntate, quæ, nisi aliter impedimentum obijciatur, certè in actum proditura consistens. Hic enim locum, vel maximè habet sapientissimum illud S. Gregorij effatum: *Nunquam Amor DEI* (& ex consequenti etiam intentio, quæ est potissimus actus amoris) *vanus est; operatur enim magna, si est; si autem operari non potest, non est.*

Qu. 3. *Qua media adhibere debeat Pastor ad hanc intentionem facilius eliciendam?* R. sequentia præ reliquis adhibenda videri. Primò, ut dignam de motivi hujus, nempe gratiæ Divinæ, præstantiæ æstimationem concipiat; quòd quidem faciliè obtinebit, si bene perpendat omnes conditiones quas in præmio homines desiderant, in gloria & beneplacito DEI, præstantissimo modo reperiri: Est enim præmium maximum, utpote, quòd Beati beatitudini ipsi longè præferunt. Est præsentissimum, cum eo statim momento, quo peccatum est opus bonum, DEUS in eo sibi complaceat. Est contrarium, quia pro quovis opere datur, modò in gratia sit factum, & suo genere non sit malum: Est denique inamissibile, quia non potest, ut DEUS in aliquo opere bono non semper, & totam æternitatem sibi complaceat, etiam si per reliqua opera subsequenti quis graviter peccaret, ideòque semper supplicijs adjudicaretur. Ob quas proprietates metus Chrysostomus l. 2. de compunct. sequentem de præmio sententiam pronuntiavit: *Si omnino fueris dignus agere, quid, quòd DEO placeat, aliam ne require mercedem, pro hoc ipsum, quòd placere meruisti; si enim aliam mercedem require, verè ignoras, quantum Bonum sit placere DEO; si hoc scires, nunquam aliud extrinsecum munus, aut mercedem requireres.* Secundò, ut vanitatem ac falsitatem, damnumque vanæ gloriæ bene perpendat; & vanitatem quidem rebus coloribus more suo depinxit pius Ascera in libello de vanitate, l. 2. c. 6. dum dixit: *Non es sanctior, si laudaris;*

lior, si vituperaris. Quod es, hoc es; nec maior dici valet, quam DEO teste sis; salutaritatem verò idem alibi l. 3. c. 5. his verbis expressit. Quid est homo inde melior, quia reputatur ab homine maior? fallax fallacem, vanus vanum, cecus cacum, infirmus infirmum decipit, dum exultat; & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Unde rectè S. Augustinus intulit: Laudamus mendaciter, & delectamur inaniter: & vani sunt, qui laudantur; & mendaces, qui laudant: Damnum denique idem Thomas Kemp. l. 3. c. 40. sequentibus verbis indicavit: Verè inanis gloria mala pestis, vanitas maxima, quæ à veris retrahit gloria, & caelesti spoliat gratiâ; dum enim homo complacet sibi, displicet tibi; dum inhiat laudibus humanis, privatur veris virtutibus. Unde meritò tandem concludit: Quarant Iudæi gloriam, quæ ab invicem est; at ego hanc requiram, quæ à solo DEO est; omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana æterna gloria comparata, vanitas est, & stultitia. Tertiò, ut fructus, quos secum intentio pura Divinæ gloriæ affert, sæpe secum accuratè perpenderit, qui quidem in sequenti quæstione fusiùs indicabuntur.

Qu. 4. Quem fructum ex tali intentione Pastor sperare possit? R. triplicem præcipuè in vita, & triplicem in morte; & in vita quidem confert primò perfectam ad quævis officia, labores, loca, & personas indifferentiam; cum enim in uno perinde ac altero motivum suum, scilicet beneplacitum DEI inveniat, meritò perinde quoque erit, sive ad hæc aut illa opera, loca, personas curandas applicetur. Unde Sponsus dixit Sponsæ suæ, Cant. 8. Pone me ut signaculū super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quasi diceret, si me in omnibus velut præsentem consideres, meique amore agas, non multum curabis, an gravia vel levia, humilia vel alta sint, quia amor mei, & beneplacitum omnia æqualia facient. Secundò, summam in quibusvis actionibus diligentiam; si enim David. 1. Paral. ult. de se ipso fassus est, se totis viribus præparasse impensas Domus DEI, eò quòd opus grande esset, & non homini præpararetur habitatio, sed DEO; quidni & Pastor excitetur ad functiones suas totis viribus peragendas, per quas scit habitationem & templum longè gratius DEO præparari? si Actores tanta cum accuratione & perfectione

personam suam sustinere conantur, si sciunt Comendatarii
 magni Principis aut Regis honorem apparatusam; quanto magis
 Pastor personam suam pro gloria & Beneplacito
 DEI ritè agere studebit? Tertio, miram in quibusvis laboribus
 & difficultatibus *Alacritatem* atque *Constantiam*,
 enim Jacobo Patriarchæ Gen. 29. videbantur tam multo
 ni in durissimis laboribus exacti, dies pauci præ amoris
 titudine; si Operarios tantoperè ad alacritatem excitat
 mij sperati magnitudo & certitudo; quidni majorem alacri-
 tatem meritò excitatura credantur in Pastore gloria & Bene-
 placitum DEI, quæ omnibus præmiis, & ipsi etiam Beneplacito
 dini longissimè antecellunt? ut adeò rectè dixerit purissimus
 ta de imit. l. 3. c. 33. *Quantò purior fuerit intentionis con-
 rando securius atque constantius inter diversas iur præmiis.*
 Et si autem hi fructus per se amplissimi sint, dignique, ut pro-
 pter eos Pastor summa cum diligentia studeat purissimis
 actionibus suis intentionem præfigere; multò tamen purior
 stantiores sunt fructus, quos post vitam est ei allatura; quæ
 inter Principem facilè locum obtinet *gloria magnitudo*,
 cum enim hæc actionum in hac vita obitarum bonitas
 spondeat, bonitas autem ista potissimum ex intentionis pu-
 nitate defumatur, rectè concluditur, inexplicabilem Pastorem
 gloriam reservari, si cum ejusmodi intentione actionem
 peragere studeat; id, quod S. Thomas de Aquino post
 rem cum lucidissima stella in pectore apparens, & per
 gloriæ magnitudinem, quæ propter puritatem intentionis
 ei in cælis obtigisset, significari asserens expertus est. Secun-
 dò, *Securitas in iudicio*; nam ut rectè Thomas Kemp. l. 1. c. 1.
 advertit, *Qui DEVM ex toto corde amat* (qualis præcipue
 reputari potest, qui cum intentione hæcenus descripta
 agit) *nec mortem, nec supplicium timet, quia perfectus
 securum ad DEVM accessum facit.* Tertio, *Liberatio à purgato-*
torio; hinc enim vel maximè locum habet illud S. Bernardi
 de resurrect. effarum: *Cesset voluntas propria, & infernus
 erit.* Certè Christus ipse B. Mariæ Magdalenæ de Pazzia
 ste Lancizio opusc. 6. c. 11. revelavit, eum, qui in omni
 puram intentionem præmittere studuerit, sine purgatorio
 cælum iturum.

MEM

MEMBRUM II.

De studiosa Operatione.

Qu. 1. Quid requiratur ad studiosam operationem? R.

Primò requiri, ut magna cum promptitudine & alacritate opus aliquod suscipiatur, juxta monitum S. Pauli 2. Cor. 9. *Vnusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut necessitate; hilarem enim datorem diligit DEVS.* Secundò, ut, quæ ad integritatem actionis requiruntur, partes & circumstantiæ diligenter impleantur, ut suo modo dicere cum Christo possit Pastor: *Consummatum est;* & hoc est, quod Ecclesiasticus Eccles. c. 33. monuit. dicens: *In omnibus operibus tuis præcellens esto.* Terriò, ut alacritati & diligentia etiam constantia jungatur; nam, ut bene advertit S. Gregorius, *incaussum bonum agitur, si ante vita terminum deseratur, quia frustra velociter currit, qui, priusquàm ad metam venerit, desicit.*

Qu. 2. Quæ media ad dictam diligentiam procurandam adhibere debeat Pastor? R. sequentia potissimùm. Primò, ut gaudium, quod ante mortem (nam si gaudium est in hoc mundo, ait rectè Thomas Kemp. l. 2. de imit. *hoc utique possidet puri cordis homo*, qui nullius in operibus suis erroris admitti sibi conscius est) in morte (nam ut idem l. 1. c. 25. ait, *gaudebis semper vespere mortis tuæ, si diem vitæ insumpseris fructuosè*) & post mortem (nam audiet lætissimam illam Christi vocem, Matth. 25. *Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui*) ex tali diligentia sperare poterit, bene pendat; hinc enim miram animo suo alacritatem ingenerari, atque ad constantiam eundem excitari sentiet, id quod S. Paulus expertus est; hinc suos Corinthios 1. Cor. 15. sequentibus verbis excitavit & animavit: *Fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles, abundantes in omni opere Domini semper, scientes, quòd labor vester non est inanis coram Domino.* Secundò, ut bonam sibi Ideam procuret, atque ad illam in omnibus suis actionibus oculos convertat; talis autem præ reliquis cenferi debet vita & exemplū Christi, qui, uti fuit Pastor bonus, ita meritò ab eo illud ad Apostolos Joan. 13. c. dictum sibi nunc repeti imaginetur Pastor animarum: *Exemplum dedi vobis, ut, quemadmodum Ego feci, ita & vos faciat;*

is; sicut ergo Artifices etiam minus periti, si ideam perfectam infuderint, haud dubiè perfectam quoque imaginem producent; ita meritò sperari etiam potest, Pastorem perfectissima opera producturum, si ea perfectissimis Christianis operibus velut exemplari conformare studuerit. Tertio, ut frequenter super actiones suas reflectat, & quae emendandae videbuntur, accuratè corrigere studeat; neque enim emendari satis potest, quantas vires habeat haec reflexio ad perfectionem actionum humanarum procurandam.

MEMBRUM III.

De Generosa Resignatione.

Qu. 1. In quo consistat hac Resignatio? R. in sequentibus. Primo, ut non statim Pastor abiciat animum, si non, ut vellet, videat proficere suos Parochianos; nam, ut Lapideus nonnemo dixit: *Sape ea, qua sanari ratione non poterunt tempore sunt sanata; non videtis, inquit S. Chrysostomus hom. 41. in Gen. quantà DEVS non longanimitate tolerat, quomodo quotidie negligimus obtemperare eius mandatis, quae sic cesset à cura nostra? Simili ergo modo nos erga Deum nostros bene affecti, magnam faciamus diligentiam. Secundo, ut non tristetur, si fortè labores suos omni fructu defraudat; sed potiùs saluberrimam S. Bernardi l. 4. de Consideratione lib. admonitionem in memoriam revocet: *Noli deus curam exigeris, non curationem. Audisti: curam illum non curat, & non cura, vel sana illum. Verè dixit quidam: non est in me dico semper, relevetur ut aeger: ita & quae so fac tu, quod non est: nam DEVS, quod suum est, satis absque tua sollicitudine anxietate curabit: planta, riga, fer curam, & tuas exspecta partes; sanè incrementum, ubi volueris, dabit DEVS; ubi non voluerit, tibi desperit nihil, dicente Scriptura, reddet DEVS cedem laborum Sanctorum suorum. Imitetur ergo Angelus magna tranquillitate dicentes, Jerem. 51. *Curavimus Babilonem, & non est sanata, derelinquamus eam, & unusquisque in terram nostram.* Tertio, ut, cum Deo piofam laboribus illius benedictionem, fructumque conferit, non tam ob ipsum hunc fructum, quam ob imperatissimam DEI voluntatem lætetur, illudque Datum**

Pfal. 113. usurpet: *Non nobis Domine, sed nomini tuo da gloriam; quem in finem proderit saluberrimum Christi monitum in memoriam revocasse: Cum feceritis omnia, qua precepta sunt vobis, dicite: servi inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus.* Luc. 17.

Qu. 2. *Quare Pastor tantopere dicta resignationi studere debeat?* R. ob triplicem fructum, quem ei affert; quorum primus est *Spes* fructus etiam inexpectati secuturi; ut enim Rusticus ille, qui omnem à DEO tempestatem tranquillo animo accepit, & optimam duxit, quam DEO permittere placuit, optimos semper in agris suis fructus habere meruit; ita idem quoque Beneficium ob similem resignationem Pastor sperare poterit. Secundus, *Magna animi tranquillitas*; quia, ut bene Thomas Kemp. l. 3. c. 11. in persona Christi dixit: *Si ego sum in causa, bene contentus eris, quomodocunque ordinaveris*: tunc nimirum imperabit iterum Christus ventis & fluctibus curarum ac sollicitudinum in anima concitata-rum, & erit tranquillitas magna. Tertius est, *Invicta inter difficultates Constantia*: cum enim inconstantia & tedium inter labores potissimum ex nimio fructus ex iisdem reparandi desiderio oriatur, facile inter eiusmodi difficultates immobilis & invictus permanebit, qui tale desiderium ad Divinæ dispositionis rectissimam normam moderari, atque componere studuerit.

CAPUT II.

DE MEDIIS A PASTORE
ADHIBENDIS.

Varia sunt media, quæ adhiberi possunt à Pastore ad finem suum obtinendum; alia enim sunt intrinseca, alia extrinseca; alia corporalia, alia spiritualia; alia positive disponunt, & juvant ad finem, alia negative tantum, quatenus scilicet varia pericula vel impedimenta remouent. De singulis hoc capite aliquid breviter dicendum.

§. I.

De Medijs Spiritualibus.

Qu. 1. *Qua media spiritualia à Pastore adhibenda sint?* R. sequen-

requentia præcipue. Primò, *Studium Orationis avidissimum*.
 Secundò, *Studium mortificationis continuum*. Tertiò, *Stu-*
dium humilitatis necessarium.

Qu. 2. *Quare Orationem tantopere amare & frequentari*
debeat? R. ob sequentes causas. Primò, ob summam ne-
 cessitatem: si enim omne datum optimum, & omne donum per-
 fectum deorsum est à Patre luminum, neque aliter, nisi per
 orationem obtineri potest, uti B. Virgo olim revelavit, facili-
 tè apparet, eam tantò magis necessariam esse Pastori, quanto
 majoribus auxiliis & gratiis indiget ad munus suum fructu-
 sè obeundum: Unde rectè Augustinus l. 4. de doct. Chri-
 c. 15. dixit: *Munus suum ut præbet, magis opus est Oratione*
quam Oratoris facultate; ut orando pro se & pro illis, quos
allocuturus, sit Orator antè, quàm Dictor. Secundò, ob sum-
 mam utilitatem, quam habet ad efficaciam laboribus Pastori
 tribuendam: cum enim juxta testimonium Apostoli, ipse quod
 dem Pastor plantare, & rigare valeat, incrementum autem
 DEUS det; hoc autem incrementum per orationem, sive
 formalem, sive virtuales, id est, actiones virtuosas obtinet
 potissimum debeat, meritò inferitur, orationis studio Pasto-
 rem plus, quàm alijs laboribus & medijs effecturum, ut beatus
 S. Bernardus Ep. 101. advertit, dicens: *Nunc autem manent*
tria hæc, Verbum, Exemplum, Oratio: maior autem horum O-
ratio. ea namque Operi & Voci gratiam & efficaciam promove-
tur. Tertiò, ob summam iucunditatem, si enim, ut Liber-
 tus de imitatione Christi ait, *ideo tam libenter loquimur, &*
invicem fabulamur, quia per mutuas locutiones ab invicem
consolari querimus, & cor diversis cogitationibus fatigatum
relevare: Quidni Pastor tot curis & laboribus gravatus, si-
 mile solatium quærat? ubi autem melius & sincerius, quàm
 per locutionem cum DEO inveniat? de hoc videlicet dicit
 illud Christi dictum Matth. 11. applicare potest: *Venite ad*
me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.
 Hinc ipse etiam Christus Discipulis suis hoc refrigerium per
 æstu laborum suavit, Marc. 6. *Venite in desertum locum, & re-*
quiescite pauillum; sed & ipse S. David hoc medio usum
 fuisse pro respiratione, testatus est Psal. 118. *Os meum aperui*
(utique per orationem) & attraxi Spiritum: Atque hæc videri
 licet sunt tres efficacissimæ causæ, quæ faciliè persuadere possunt

sunt Pastori, ut summum semper Orationis desiderium excitet, & conservet. Certè id ipsum non modò Christus (dum & Pastoris officium suscepturus per 40. dies continuos priùs Orationi vacavit, & idem munus Apostolis commissurus decem dies in eodem Orationis exercitio occupari voluit) sed alij etiam Zelosissimi quique Pastores exemplo suo docuerunt, utpote, quos constat tantò magis Orationi addictos fuisse, quantò magis in obeundo veri Pastoris munere excelluerunt, ut adeò meritò huc quadrare videatur verissimum illud S. Augustini hom. 40. effatum: *Rectè novit vivere (& Pastoris officium gerere) qui rectè novit orare.*

Qu. 3. *Quare mortificatio tantopere necessaria sit Pastori?*
 R. ob tres causas. Primò, ut fructuosè munere suo fungatur, cum enim ad fructum hunc procurandum tria potissimum media, nempe Exemplum, Verbum & Oratio sint necessaria, ut paulò antè ex S. Bernardo dictum, facile apparet, non posse Pastorem optatum ex suis functionibus fructum sperare, nisi in mortificationis studio priùs fuerit bene exercitatus, & malè ordinatas animi affectiones moderari, amorèque proprium subjugare didicerit. Hinc Christus Luc. 14. Apostolis ad Pastoris officium vocatis, mox ab initio dixit, *qui non renuntiat omnibus*, id est, omnem inordinatam affectionem erga res creatas, & se ipsum exuit, ac deponit, *non potest meus esse discipulus*, ut adeò verè dixerit S. Paulus Gal. 5. *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum concupiscentiis suis*; sic enim, ut palmites bene putati eidem Christo velut Viti uniri merebuntur, multùmque fructum facient. Secundò, ut securè munere suo fungatur; nam, ut egregiè S. Chrysostomus l. de Sacerd. ostendit, *in medio civitatum, nationisque prava, Fera illa* (ita passiones animi appellat) *multò plus habent ad delinquendum, exorbitandùmque ab aquo, nutrimenti.* Hinc sicut miles domi latitans facilè infirmitatem suam dissimulat; verùm quando cum hoste conferendæ sunt manus, statim patescit, quis sit; ita, qui domi suæ intra angustias cellæ manet abditus, defectus, imperfectionesque suas facilè occultat; is verò, cui cum Mundo confligendum est, & ejus spectaculum fieri debet, excellentis sit virtutis, mortificationisque oportet; hinc S. Paulus 1. Corinth. 9. de se ipso testatur. *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno non quasi*

æram verberans, sed castigo corpus meum, & in servitium redigo, ne, dum alius predicavero, ipse reprobus efficiar, Tertiò, ut liberè munere suo fungatur; cum enim ad hoc recipitur, ut ipse prius liber sit ab omni vitio, & inordinatâ affectione, cupiditatis præcipuè, & timoris (ne alioqui audiat Medice, cura te ipsum) hoc autem non nisi beneficio conueniæ & generosæ mortificationis obtineatur, facile apparet nunquam Pastorem vitia liberè reprehensurum, aut suas functiones obiturum, nisi prius per insigne studium mortificationis illud regnum obtinuerit, de quo Seneca in Hercules ait: Rex est, qui metuit nihil: Rex est, quiquis cupit hoc regnum sibi quisque dat.

Qu. 4. *Quare humilitatis studium illi tam necessarium sit, ob tres causas. Primò, quia ad functiones optimè disponit; cum enim DEUS ad summa quæque opera (qualesque etiam est munus pastorale) plerumque assumat ignota & infirma instrumenta, negari non potest, optimam dispositionem allaturum eum, qui se ipsum vilipendens, & pro inutili instrumento reputans, totum se supremi Motus arbitrio, dispositionique committit. Secundò, quia sub his functionibus Pastoralibus mirè roborat contra respectus humanos, seu inordinatum timorem displicendi hominibus, qui timor meritò præcipuum obstaculum creditur, quo minus Pastores officio suo liberè fungantur, atque adeò operæ fructu potiantur: Contra hunc autem fortissimè roborat humilitas, utpote efficiens, ut soli DEO placere cupiant Pastores, quidquid homines de se sentiant, aut judicent, parum curet, memor saluberrimi consilii, quod S. Climacus sapienter dedit, dum dixit: Prima virtus Monachi (Quidni & Pastoris?) est, hominum de se iudicia contemnere; exemplo felici præclari illius Pastoris, qui Galat. 1. dixit: Si hominibus placere, Christi servus non essem. Tertiò, quia post functiones contra vanam gloriam ob felicem successum potestatem protegit: nam, ut bene S. Augustinus monet, nisi bonitas omnia quacunquæ benefacimus, & præcesserit, & comitatus & subsequuta fuerit, iam nobis de aliquo facto bono gaudentes totum extorquet de manu superbia.*

§. II.

De Medijs Corporalibus.

Qu. 1. *Qua media corporalia Pastori necessaria sint?* Re-
spondetur tria præcipuè, scilicet victus, amictus, & habitatio, de qui-
bus S. Paulus ad Timoth. 1. Tim. 6. scribens sic loquitur: *Est
autem Quæstus magnus, pietas cum sufficientia, nihil intuli-
mus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quidem
possumus; habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his
contenti simus.*

MEMBRUM I.

De Victu.

Qu. 1. *Quid circa victum observare debeat Pastor?* Resp.
hæc præcipuè. Primò, ut *sobrius sit*, id est, omnis intempe-
rantia tam in cibo, quàm in potu studiosè vitetur. Secun-
dò, ut *simplex sit*, id est, ex communibus, minimèque exqui-
sitis, aut copiosis ferculis, potuque instructus. Tertio, ut
ordinatus sit, id est, ut servetur Ordo *intentionis*, per quam
sumptio talis victus ad majorem DE I gloriam, perinde ut
aliæ actiones, ordinetur. Ordo *temporis*, ut scilicet, quantum
fieri potest, certa refectionis tempora observentur, & extra
illa non facile absque legitima causa quidquam cibi & potus
sumatur. Ordo *pietatis*, quæ suadet, ut ante mensam Bene-
dictio præcedat, & post eam gratiarum actio reverenter ac
devotè peragatur, suâque ipsi etiam animæ per lectionem
spiritualem portio tribuatur, tunc enim sperare poterit Pa-
stor, impletum iri, quod S. Chrysostomus Hom. 79. ad Popul.
dixit: *Mensa ab oratione sumens initium, & in orationem de-
sinens nunquam deficiet.*

Qu. 2. *Quare Pastor sobrietati & abstinentia tantopere stu-
dere debeat?* Re. ob has causas. Primò, ob *sanitatem conser-
vandam*: ut enim in multis escis erit infirmitas, ita, qui absti-
nens est, adijciat vitam, teste Siracide Eccl. 37. quam haud
dubiè Pastor tantò majore studio conservare debet, quantò
aptius illa instrumentum est ad propriam Pastoris & alienam
salutem procurandam. Secundo, ob *castitatem defenden-
dam*: nam, ut rectè S. Augustinus p. 3. curæ past. adm. 20.
dixit,

dixit, dum venter satietate extenditur, aculei libidinis extantur. Econtrariò verò sine Baccho & Cerere frigere Verrem, commune habet adagium. Tertiò, ob pastorale officium rectè exercendum; ut enim Pastor vinolentus se & cre in manifestum vitæ periculum præcipitat, ita idem de Pastore Clerico sentiendum; quis enim non videt, eum quum non tantùm scandalo, sed etiam periculo vinolentus libere miobrius Pastor Sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, ad quæ conferenda semper paratus esse debet, sit administraturus. An non confusio & ignominia est, IESVM Christum Crucifixum, pauperem & esumtem factis predicare corporibus, & ieiunorum doctrinam habentes Buccas, tumentiaque ora præferre, ut rectè dicitur in cap. Ecclesiæ principes dist. 35. *Væ, væ ergo tibi, Clerice, tu natus rectè S. Bernardus in declamat. Mors in olla, mors in delictis est, non modò, quia secus introitum delectationis esse cognoscitur, sed ob id maximè, quia Populi constat esse peccata, quæ comedis.*

Qu. 3. An consultum sit, ut Pastor Convivia in Nuptiis, Anniversariis Dedicacionibus institui solita frequentet? Non dubium esse, quin meliùs facturus sit Pastor, si ad ea quantumcunque invitatus venire recuset, idque ob tres potissimum causas, quarum primam Concilium Aquileense Causæ de vita & hon. Cleric. indicavit, dum dixit: *Convivia & familiaritatem Laicorum multarum offensarum, & scandalorum originem Clerici in quocunque statu constituti declinare ac fugere debent.* Alteram Concilium Ravennate nescitium expressit his verbis: *Ne Clerici Laicorum Convivia frequentent, quia valdè dedecent honestatem Clericalem, ipsorumque Clericorum vilescere faciunt auctoritatè;* siquidem, ut Hieronymus Epist. ad Nep. ait, *facilè contemnitur Clericus qui sæpe vocatus ad prandium ire non recusat.* Et adiungit: *nescio enim, quomodo etiam ipse, qui deprecatur, ut erubescat cum acceperis, viliores te iudicat, & mirum in modum, si rogantem contempseris, plus te postea veneratur.* Tertiam Solomon Prov. 23. c. indicat: *Noli esse in conviviis Potatorum, nec in comessionibus eorum, qui carnes ad vescendum comederunt; quia vacantes potibus & dantes symbola consumerunt.* c. 6. n. 42. nam, ut bene Trithemius advertit, *convivia in*

moderata, & mentem virtutibus exuunt, & Bursam nummis
vacuam reddunt. Quare, ut tandem S. Hieronymus l. c. con-
cludit: *Consolutores non potius ipsi Laici in maroribus suis, quàm*
Convivas in prosperis noverint.

Qu. 4. *Quid observandum sit Pastori in convivio, si ea cha-
ritate vel auctoritate cogente adire compellatur?* R. et si raro
ejusmodi casus contingere queat, si semel resolutionem &
aversionem suam seriò ostendat; si tamen aliquando contin-
gat, hæc ipsi documenta præ cæteris observanda putem. Pri-
mum est, ut exemplum S. Gregorij Nazianzeni secutus, non
tam ire se sponte, quàm altiori potestate aut motivo tractum
esse &, ut S. Chrysostomus monet, pro supplicio potius, quàm
animi remissione ejusmodi convivia se habere, palàm osten-
dat; sic enim efficiet, ut invitantes, & venerationem erga
ipsum majorem concipiant, & verecunda commiseratione
permoti, frequentiori invitatione ipsi molesti esse desinant.
Secundum est, ut juxta Salomonis Prov. 23. consilium dili-
genter attendat, *qua apposita sunt ante faciem suam, & statuat*
cultrum in gutture suo, ne desideret immoderatè de cibis eius,
in quo est panis mendacii; multò minùs verò de potu, in quo
est vinum fallaciæ & stultitiæ. Certè hîc verè suo modo Ho-
spes invitans dicere potest: Clerice, comede & bibe, ut vi-
deam te, id est, ut cognoscam, quantum in virtutibus & ab-
negatione profeceris; nam Jacobo teste, c. 1. *si quis putat se*
Religiosum esse, non refranans linguam (& gulam) suam, sed
seducens cor suum (per inordinatum cibi & potùs appetitum)
huius vana est Religio. Tertium est, ut strictè observet S.
Pauli Eph. 4. saluberrimam doctrinam in tali occasione:
Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus
ad adificationem, ut det gratiam audientibus. Id, ut conse-
quatur, primò juxta monitum S. Jac. 1. c. *sit velox ad au-*
diendum, tardus autem ad loquendum; deinde, ubi audierit,
juxta doctrinam Siracidis Eccl. 5. *Si est ipsi intellectus, respon-*
deat Proximo: Sin autem, sit manus eius super os suum, ne ca-
piatur in verbo indisciplinato, & confundatur: honor & glo-
ria in sermone sensati; si ergo loquendum, loquatur tanquam
sermones DEI, juxta S. Petri monitum

1. Petri 4.

MEM-

MEMBRUM II.

De Amictu.

Qu. I. Quid circa amictum Pastor observare debeat? univèrsim observandum, quod in Synodo Aquisgranensi prima Cap. 1. 24. definitum est: *Canonicis totis viribus laborandum est, ut & indumenta virtutum habeant interiora, & primum moderatum cultum caveant dehonèstare Religionis dignitatem exterius.* In specie verò studeat primò, ut honestus sit, id est neque nitorem nimium, nec sordes præferens. Ita S. Hieronymus ad Nepotianum scribens monuit his verbis: *Ulpulas aquè devita ac candidas, ornatus & sordes pari modo fugienda sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam reddidit.* Et iterum ad Eustochium: *Vestis nec nimis munda sit, neque dida; & nullà diversitate notabilis, ne ad te obvium præsentium turba consistat, & digito monstreris; siquidem nec delectata sordes, nec exquisita munditia conveniunt Christianis, quanto minùs Clerico? Caveat ergo Pastor, ne propter immoderatum vestium cultum ijs annumerari mereatur, de quibus idem S. Hieronymus questus est: *Sunt quidam in Ordine, quibus omnis cura est de vestibus, si bene oleant, si per lacum pelle non rugeat; crines calamistræ vestigio rotantur, digiti in annulis radiant, & ne plantas humidior via spargat, vix comprimunt summa vestigia; tales cum videris, sponsas magis estimato, quàm Clericos.* Secundò, ut simplex sit, id est, nihil pretiosum quoad materiam: nihil curiosum quoad formam, nihil delicatum quoad odorem spirans; nam, ut prudenter advertit Dionysius Richel de vita Eccles. quanto ministri Ecclesie tenentur præ Laicis esse honestiores, eò debent præ Laicis in vestitu simpliciores & humiliores, & magis excelsiores esse, implerèque illud, quod in Ecclesiastico c. 11. legitur: *In vestitu ne glories unquam;* quibus consonat, quod Innocentius Secundus cap. feri. 21. q. 4. præcepit in hac verba: *Præcipimus, ut tam Episcopi, quàm Sacerdotes & Clerici in statu mentis, & in habitu corporis DEO & hominibus suis complacere, & nec in superfluitate, vel scissura aut colore vestium, nec in tonsura, intuentium (quorum forma & exornatio esse debent) aspectum offendant; sed potius, quod cornu dicitur sanctitatem, observent.* Præcipuè autem intolerabilis*

tur eorum abusus, qui se, suasque vestes odoriferas reddunt, nam, ut bene S. Chrysostomus in orat. 1. de Lazaro advertit: *Clericos non oportet olere unguentum, sed virtutem spirare; nihil immundius animam, quoties corpus talem habet fragrantiam; quia Corporis ac Vestium fragrantia arguit intus latere animum graveolentem & immundum.* Cùm enim diabolus aggressus delicis enervaverit animam, omnique vitiorum genere repleverit, tum eo in corpore suæ corruptionis lectum oblivit unguentis. Tertiò, ut fit Clericalis; qualis erit, si Clericorum honestorum in eadem Diœcesi aut Provincia habitantium habitui fuerit conformis. Ad quem quidem Concilium Tridentinum sess. 14. de reform. c. 6. egregiè hortatur sequentibus verbis: *Etsi habitus non facit Monachum, oportet tamen Clericos, vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant;* in specie verò, quæ vitanda sit in habitu Clericali, clarè Innocentius Tertius declaravit, dum dixit: *Clausa deferant desuper indumenta, nimia brevitate vel longitudine non notanda: pannis rubris aut viridibus, nec non manicis, aut scapularibus consutitiis, franis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam superfuitatem gerentibus non utantur: Cappas manicatas ad Divinum officium intra Ecclesiam non gerant; sed nec alibi, qui sunt in Sacerdotio & personatibus constituti, nisi iusta causa timoris exegerit, habitum transformari, fibulas omnino non ferant, nec corrigias auri vel argenti ornatum habentes, sed nec annulos, nisi quibus competit ex officio dignitas.*

Qu. 2. Quas ob causas Pastor hanc honestatem in vestibus procurare debeat? R. ob tres præcipuè. Primò, ad propriam excitationem; nam habitus Ecclesiasticus est quasi assiduus admonitor animo intus susurrans, quòd olim priscum Atheniensem Ducem, dum vestes ducales induebat, sibi dixisse ferunt: *Vide, ne quid indumento isto indignum feceris;* unde obiecta ministerij sui sanctitate & dignitate non modicè cohibebitur, ne in scurrilitates, nugæque verborum inaniter effundatur, & modestiæ terminos excedat. Secundò, ad proximæ adificationem; nam habitus Clericalis Ecclesiæ impo-
nentis benedictione & comprecatione, quasi cælesti rore perfusus, fragrantiam gratiæ & sanctitatis spirat, ita ut de Sacerdotibus

toribus illum deferentibus Ecclesia dicere possit cum Jaco-
 Gen. 22. *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit*
Dominus: ei que optari queat illud Apostoli, 2. Cor. 2. Clericus
bonus odor sumus in omni loco; unde ipsi sermones etiam in
familiari sermone de pietate instituti virtutem quandam
efficaciam haurient, ita ut, etsi eloquium quiescat, ipse loqui
sonet, occursuque suo vitia suffundat, quemadmodum Teren-
lianus l. de Pallio c. ult. loquitur. Tertio, ad propriam de-
fensionem: sicut enim nemo Clericum injuriose tangere au-
det sine Sacrilegio; ita nec mundus, nec Affectus ipsius ad-
nitates & insanias suas provocare audebunt illum, quoniam
habitu Clericali & rursura tanquam lorica justitia, & gallica
lulis viderint communitum.

Qu. 3. *An conveniens videatur, ut Pastor die festo nullo*
veste indutus procedat? R. ad hoc quaesitum jam olim
 Leonem magnum respondisse his verbis: *Rationabile est quod*
quodammodo Religiosum videtur, ut habitu corporis hilaritatem
mentis ostendamus; quia ipsam quoque orationis domum prop-
osuisse tunc cura & ampliore cultu, quantum possumus, adorna-
mus; ut huiusmodi contemplatione anima Christiana, quae
in seipsum, virtutumque DEI templum est, speciem suam prae-
sentet, & redemptionis suae celebratura Sacramentum, sine
circumspectione praecaveat, ne ulla eam macula iniquitatis
infuset, aut duplicis ruga cordis dedecoret; nam quid proderit
inestatis formam praeferebat cultus exterior, si interiora hominis
aliquorum sordeant commemoratione vitiorum? omnia ergo
quae animi puritatem & speculum mentis obnubilant, ab-
ergenda sedulo, & quadam eliminatione radenda sunt.

MEMBRUM III.

De Habitatione.

Qu. 1. *Quid circa habitationem observare debent Pastores?*
 R. sequentia praecipue. Primò, *Integritatem*; nam quae
 domum parochialem, quantum per proventus annuos
 rit, reparandam & conservandam obligetur. Concilium
 Tridentinum Sess. 21. de reform. c. 7. definiuit. Secundò, *Modest-*
riam; utpote quae non ad sanitatem duntaxat, sed etiam
 cationem plurimum confert. Tertio, *Commoditatem*
 scilicet, quantum fieri potest, cubiculum, in quo studeat

dormiat, & alias functiones officij sui peragat, distinctum ab habitatione domesticorum habeat; sic enim & quietis ad studia necessariz, & auctoritatis, quæ per familiarem & communem cohabitationem facile minuitur, conservatio exigitur videtur. Unde vulgare illud proverbium: *Secretum meum mihi*; vel maximè huc applicandum est.

Qu. 2. *Quid circa suppellectilem domus observare debeat?* R. sequentia pariter observanda. Primò, ut sit *sufficiens*, id est, quicquid ad communes necessitates requiritur, contineat. Secundò, ut *simplex*, id est, neque quoad materiam, neque quoad formam nimis pretiosa aut curiosa sit, ut fieret, si vasa & patinas pro communi usu ex auro vel argento elaboratas, aut cimelia pretiosa haberet. Tertiò, ut *munda* sit, ob rationem supra dictam; nec enim satis explicari potest, quantum de bona existimatione decedat Pastori, si passim omnia in domo sordida conspiciantur, neque dignitatis suæ condignam æstimationem habere agnoscat.

§. III.

De Redditibus Pastoris.

Dupliciter redditus hi accipi possunt. Primò *latè*, prout omnem titulum, ex quo necessaria ad sustentationem media acquirere potest Pastor, comprehendunt. Secundò *strictè*, prout solum titulos onerosos complectuntur. Utroque modo sumpti subdividi possunt in activos & passivos; *activi* sunt ipsi tituli, ex quibus vel pecunia, vel etiam alia media ad sustentationem acquiruntur; *passivi* sunt ipsæ res, quæ percipiuntur: Hoc loco de redditibus passivis latè acceptis potissimum erit sermo, qui quidem ad octo potissimum revocantur, videlicet ad Decimas, Primitias, Oblationes, Stipendium, Negoriationem, Censum, Donationem, Successionem hæreditariam, de quibus breviter aliquid hoc loco dicendū.

MEMBRUM I.

De Decimis.

Qu. 1. *Quid de Decimis potissimum sciendum & observandum sit Pastori?* R. hæc præcipuè. *Sufficiens cognitio, Studiose collectio, Sollicita conservatio.*

Instructio IV.

D

Qu. 2.

Qu. 2. *Qualis cognitio requiratur?* R. triplex. Primò, *cognitio natura Decimarum*, ut scilicet sciat, quid sint Decimæ, videlicet quòd sint omnium Bonorum licite quæsitum quota pars DEO, ejusque Ministris, divinâ institutione præcipiente, humanâ verò constitutione dictante, etiam ratione naturali debitâ; vel brevius, quòd sint decima pars fructuum, ad quam petendam competit Jus Ecclesiæ Parochialibus ratione ministerij Sacramentorum. Et dividitur in *Prædiales* seu *Reales*, quæ ex Prædiis colliguntur, & *Personales*, quæ nomine Personæ, seu lucro humanâ industria quæsito comparantur; inter quas duplex discriminat intercedit, nimirum, quòd personales non persolvantur, nisi deductis expensis, & solùm à Parochia, ubi Sacramenta recipiuntur; nec à Clericis Regularibus, Monachis, & Jureis exigantur, sicut prædiales. Secundò, *cognitio personarum à quibus exigi possunt*, quales sunt omnes Laici privilegio speciali non exempti, aut qui per legitimam præscriptionem à tali onere se non liberarunt; imò & ipsi Clerici ac Regulares respectu prædiorum, quæ vel à Laicis comparantur, vel per Colonos colunt, vel conduxerunt. Tertio, *cognitio rerum & locorum*, in & ex quibus debentur; videlicet per se omnibus fructibus, qui vel ex prædio, vel hominis ministerio sunt producti, atque aded non tantùm ex agris, vineis, hortis, piscibus, apibus, lacte, lana, & fætibus animalium nutritorum, venationibus, aucupijs, pascuis, silvis, sed & ex negotiatione, artificio, stipendio, advocacione, mercatorum, lapicidinis, fodinis, molendinis &c. dixi *per se*, quia defunctis per consuetudinem introductum est, ut ferè ex agris duntaxat, & vineis Decimæ persolvantur.

Qu. 3. *Quid circa collectionem observandum sit?* R. brevitas præcipuè. Primò, ut *legitimè colligat*; scilicet prædialibus quidem decimam partem fructuum naturalium spectatorum, id est, sine deductione expensarum; in Personales verò non nisi fructuum civiliter (id est, secundùm consuetudinem & interpretationem Juris civilis, quod expensas persolvendi deduci vult) consideratorum; hi enim ex sola auctoritate Ecclesiæ debentur, neque ullum de illis in veteri lege præceptum extat, uti Barb. c. 28. §. 1. de offic. Paroch. n. 35. addit. Secundò, ut *integrè colligat*; quem in finem potest

excludendas fraudes Custodes apponere, vel prohibere, ne fructus ex agris auferantur, nisi solutâ prius decimâ, vel nisi ipse aut alius ab eo constitutus sit præfens. Imò, qui solvere tenetur Decimas, debet ad instantiam Pastoris jurare de vera quantitate soluta; nec tenetur Pastor stare sola assertione Coloni, ut Covarr. c. 17. n. 8. apud Hauckium in Epinomia V. decima. n. 34. & 35. monet. Tertiò, ut efficaciter colligat; quem in finem scire oportet modos, quibus cogi possint, qui negant Decimarum persolutionem, nimirum quòd debeat Laicus Conductor coram Judice Ecclesiastico conveniri, & hic, omni appellatione remota, debeat ex Officio procedere; & etiam excommunicare pertinacem, ipse verò Pastor interea Sacramenta negare possit juxta Monetam apud Hauck. n. 13. 14. & 18.

Qu. 4. *Quid circa Conservationem observandum?* R. primò, ut non statim cedat eas negare volenti; sed meminerit, Parochum de jure communi habere fundatam intentionem respectu omnium Decimarum intra Parochiæ suæ limites existentium, & ita quidem, ut ipsum jus percipiendi Decimas nulli Laico competere possit; imò nec ipsi Episcopo post factam Parochiarum divisionem, uti apud Barb. de off. Paroch. c. 28. §. 2. n. 3. & seq. videre est; quia Decimæ dantur ratione ministerij spiritualis, quod solus Parochus administrat. Secundò, ut, si quis in judicio contendere cum ipso velit de jure Decimarum, sciat, in petitorio assistentiam Juris se habere, atque ad eò non teneri, probare Decimas sibi competere, sed contrarium asserenti onus probationis relinquere debere, ibid. num. 9. Tertiò, ut diligenter caveat, ne præscribantur Decimæ, id quod fieri posset non quidem ab ipsis Laicis (nisi ante Concilium Lateranense, aut ex Privilegio specialî Pontificis à tempore immemoriali jus sibi tale competere probent) sed ab Ecclesiasticis aliis quadraginta annorum spatio cum titulo, & sine hoc per possessionem ab immemoriali tempore habitam. ibid. l. c. n. 55.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An Pastor possit propriâ auctoritate Decimas capere?* R. negativè cum Moneta, de Decimis c. 5. qu. 3. concl. 4. sed peti debent, & si negentur, ad Ordinarium recurri.

D 2

Quia

Quia, ut bene advertit Layman, non est universim Creditum concessum, propriâ auctoritate bona debitoris invadere, et que possessione ad debiti recuperationem spoliare.

Qu. 2. *An Pastor ipsemet per suos colligere debeat Decimas?* R. cum Covarr. & aliis pluribus apud Laym. l. 4. trad. c. 1. n. 2. affirmativè, si solum Jus commune spectetur, in quo nihil de hoc onere per Parochianos suscipiendo ditatum videtur; & ratio est, quòd Ecclesia se tanquam usufructuaria & pensionaria habeat comparatione Decimarum, proinde meritò satisfieri dicitur, si pensio in eo loco, in quo res frugifera sita est, solvatur, nisi aliter conventum, aut consuetudinem introductum sit.

Qu. 3. *An Pastor Decimas aliis vendere queat?* R. eodem ibid. c. 6. n. 2. & 3. si jus Decimarum formaliter datur, quatenus in obligatione ministrandi spiritualia datum est, non posse sine Simonia vitio vendi, aut cum temporali permutari, eò quòd Laici sint incapaces talis si tamen materialiter spectetur, vendi & locari posse, cum sic temporale quid sint, atque adeò æstimationem temporalem recipere queant.

Qu. 4. *An etiam à pauperibus in gravi necessitate compellatur exigere Decimas possit?* R. cum Suar. to. 1. de rel. tr. 2. c. 16. & 18. posse quidem *per se*, cum multi doceant, extingui debiti, in quo non habetur ratio paupertatis, prohiberi; nihilominus tamen plerosque Recentiores Auctores monere, non esse in tali casu exigendas, eò quòd præceptum de solvendis Decimis merè Ecclesiasticum sit, non credibile sit, Ecclesiam velle, ut à Fidelibus cum tanto labore Decimæ exigantur; Imò Ferd. de Castro & alij docent, etiam debitum in gravi necessitate penitus extingui.

Qu. 5. *An ex agris Iudaorum & aliorum Infidelium Decimas colligere?* R. ex cap. de Terris. affirmativè, quia Ecclesia non debet fraudari jure quæsito in prædio propter delitatem acquirentis; secus foret de Decimis Personarum, quia cum tales Sacramenta percipere non queant, etiam Decimas eo titulo persolvendas compelli non possunt.

Qu. 6. *An etiam ex Bonis Clericorum Decimas exigere queat?* R. juxta c. 2. vers. illi profectò, si prædia vel sint talia, ex quibus Clerici Clericali jure vivunt; aut si

fructus, quos ipsi Clerici ex Clericali Officio percipiunt, non posse ex illis Decimas accipi: secus verò, si sint prædia saculari jure, v. g. per hæreditatem, aut emptionem comparata.

Qu. 7. *An de minimis rebus exigi Decima debeant?* Resp. negativè cum Barb. de off. Paroch. c. 28. §. 1. n. 33. quia indecens est, & rationi minùs consentaneum, ut Ministri Ecclesiæ sint exactores minimorum, cum hoc virtuti liberalitatis repugnet & vitium avaritiæ in Personis maximè Ecclesiasticis improbetur; ubi tamen consuetudo loci aliud suaderet, illi standum est.

Qu. 8. *An etiam ex Novalibus (id est, agris nunc primùm ad culturam redactis, de quibus, quod aliquando culti fuerint, memoria non extat) Decima exigi possint à Pastore?* R. affirmativè ex cap. Quoniam. 13. de decim. l. 3. tit. 30. cum tales agri verè etiam ad Parochianos spectent, ut supponitur, atque adeò non appareat causa, cur non ex illis etiam Decimas pendere debeant Parochiani: Imò si quis legitimam præscriptionem contra Decimas haberet, eam tamen ad Novalia se non extendere, docet Barbosa de off. Paroch. c. 28. §. 2. n. 58. & 59. cum plurimis Auctoribus, eò quòd in præscriptione utpote odiosa stricta interpretatio sit facienda.

Qu. 9. *An si Decima in aliena Parochia sint constituta, illa adhuc proprio Pastori debeantur?* R. hac in re potissimùm consuetudinem esse attendendam, hac tamen remotà probabilius esse, quòd prædiali potiùs Ecclesiæ, quàm Sacramentali debeantur, eò quòd etiam prædialis Ecclesia parata esse debeat ad Sacramenta ministranda, licet per accidens supposita mutatione domicilij id non faciat. atque ita docet Barb. ibid. n. 36. cum S. Thoma & pluribus à se allegatis.

Qu. 10. *An si Parochianorum aliquis Decimas per modum compensationis ob debitum à Pastore apud ipsum contractum retinere velit, Pastor id tolerare debeat?* R. negativè, cum in Decimis futuris non admittatur compensatio; uti Rebuffus apud Hauckium docet.

Qu. 11. *An quartam partem Decimarum Episcopo offerre debeat Pastor?* R. ita quidem ob varia Juris Canonici Capitula Doctores communiter sentire; sed cum pluribus in locis Episcopi ex propriis foundationibus, aliisque titulis sufficientem sustentationem habeant, ideò quartæ hujus partis oblationem

tionem in pluribus Diocæsis omnino in defuetudinem venisse, Laym. l. 4. tract. 6. c. 4. n. 6. testatur, ubi addit tamen Episcopo Decimas competere ex Parochiis, quæ immemorialiter ipsius curæ subjectæ sunt.

Qu. 12. *An si Parochiani per consuetudinem non solvunt Decimas allegatam eximere se velint à Decimis perfolvenda, Pastor omittere debeat earundem exactiorem?* R. affirmative cum communi sententia apud Barb. de off. Paroch. c. 1. §. 1. n. 69. modò probetur cum requisitis immemorialis, seu legitime præscriptionis.

Qu. 13. *Si in loco, ubi fieri debet solutio Decimarum, nulla est consuetudo, vel dubia tantum, quomodo Pastor suas Decimas exigere debeat?* R. Idem n. 72. in tali casu consuetudinem viciniore loci attendendam esse, semperque partem consuetudinem generali, & eam, quæ favet Parochiæ Ecclesiæ, utpote rationabiliorem & juri conformiorem præferendam esse.

M E M B R U M II.

De Primitiis.

Qu. *Quid sint Primitiæ?* R. esse primos fructus terræ quotvis anno collectos; seu, ut fusiùs Barbosa de off. Paroch. c. 1. n. 1. describit, esse primitiva frugum, quæ in recognitionem Divini Beneficij, quo jucundissimos terræ fructus habemus, DEO tanquam Creatori & Datori illorum rependantur; de quibus DEVS Num. 18. olim locutus est, dicens *Quidquid offerunt Primitiarum Domino, tibi* (scilicet Aaron) *dedit; universa frugum initia, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent in usus tuos.*

Dubia moralia.

Qu. 1. *An Pastor defacto à suis Parochianis Primitias exigere possit?* R. affirmative, in ijs locis, in quibus consuetudo non sunt abrogatæ: Ita Barb. cum alijs. Layman tamen l. 4. tract. 6. c. 7. n. 1. testatur, in plerisque locis earum obligationem in defuetudinem venisse, eò quòd potissimum propter Ministrorum sustentationem sint constitutæ; nunc autem ex Decimis & Oblationibus hæc sustentatio satis habeatur.

Qu. 2. *Quanta pars fructuum pro Primitiis exigi debeat?*

ubi consuetudo viget? R. etsi in S. Scriptura non sit determinata quantitas earum, S. Hieronymum tamen apud Barb. l. c. n. 6. testari, quòd ex Majorum traditione inductum fuerit, ut major pars Primitiarum esset quadragesima, minor sexagesima, simulque etiam in arbitrio solventis foret, majorem vel minorem partem dare de terræ fructibus. De animalibus enim solam primogenituram aut æstimationem pro pretio dabant.

Qu. 3. An Pastor Sacramentalis Ecclesia eas exigere queat? R. negativè cum Azor. Fagund. & pluribus aliis apud Barbofam; quia, cum Primitiæ sint onus prædiale, non personale (offeruntur enim DEO in recognitionem dominij naturalis, quod habet in omnes fructus terræ) rectè etiam illi Parochiæ, in qua prædia existunt, non verò illi, in qua Sacramenta percipit Parochianus, persolvuntur, nisi consuetudo in contrarium obstet.

M E M B R U M III.

De Oblationibus.

Qu. 1. Quid de his Oblationibus Pastor potissimum scire debeat? R. Quinque potissimum. Primò, quid sint. Secundò, quotuplices. Tertiò, quis eas offerre possit. Quartò, quæ sit obligatio eas dandi. Quintò, ad quem pertineant.

Qu. 2. Quid intelligatur per Oblationes? R. cum Barb. de off. Paroch. c. 24. n. 1. in genere quidem per eas intelligi actiones omnes, per quas res aliqua ad Divinum cultum exhibetur; propriè tamen per illas solùm intelligi res illas, quæ intuitu Religionis immediatè DEO ab hominibus absque immolatione exhibentur, ut vel in usum Ecclesiæ, vel Ministrorum ejus cedant.

Qu. 3. Quotuplices sint Oblationes? Resp. Idem Barbosa n. 3. tres præcipuè species assignari: Prima donatio inter vivos vocatur, facta DEO & Ecclesiæ. Secunda donatio mortis causâ, quæ fit pro animæ redemptione, & mortuarium appellatur. Tertia tandem usualis dicitur, & est illa, quam faciunt Fideles, dum varias res ad altare vel manus Sacerdotum offerunt.

Qu. 4. Quis eas offerre possit? Resp. id colligi posse ex conditionibus, quas comuniter Auctores requirunt, ut illæ DEO

sint acceptæ. Prima est, ut offerens sit Christianus, quibus Ecclēsia non recipit ab Infidelibus Oblationes. Secunda est, quod Ecclēsiæ, non privatis personis offerantur; quod eum offeritur, donatio potius aut eleēmofyna, quàm oblatio vocatur. Tertia, ut de rebus licitè & honestè acquisitis offerantur, nam *bona iniqua non probat Altissimus*, teste Simoni Eccl. 38. *nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine Sacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis*; hinc septem genera hominum arceri ab his Oblationibus docet Gratianus. Verb. Dona in c. 2. dist. 90. nempe dissidentes Fratres, Hereticos, Oppressores pauperum, Sacrilegos, Usurarios, carnaliter amantes servos suos ex Ecclesia, ad quam confugerant, & peccatè Pœnitentes. Idem etiam de Meretricibus eadem Gratianus sentit, & cum ea S. Thomas 2. 2. qu. 86. n. 3. ad 1. tum propter scandalum vitandum, tum propter reverentiam: Unde sententia hoc scandalo, posse Ecclesiam tum ab his Meretricibus, tum ab alijs Pœnitentibus accipere Oblationes, Suarez de relig. tract. 7. l. 1. c. 6. docet, modò res offerendæ non sint, quæ suis Dominis restitui debeant, aut alijs operibus charitatis sint obnoxia, puta Parentum, Filiorum, pauperum sustentationi.

Qu. 5. *Quæ sit obligatio easdem Oblationes dandi?* Responsum per se non dari ullum præceptum de Oblationibus offerendis, cum nequaquam in SS. Canonibus aliquod tale præceptum reperiatur. Excipit tamen S. Thomas 2. 2. qu. 86. ar. 1. quatuor casus, si scilicet Oblationes, vel per mortuum census, pensionis aut conventionis antea factæ cum Ecclesia, aut ex Testamento, Legato, Donatione, Voto; aut ad necessarium Pastoris sustentationem; vel propter consuetudinem in spatio decem annorum introductam sunt faciendæ; in quibus enim casibus cogi possunt ad tales Oblationes offerendas.

Qu. 6. *Ad quem pertineant hæ Oblationes?* Responsum, eas de parochiali esse, uti ex Jure Canonico c. Quia Sacerdotes de caus. 10. q. 1. & vel ex ipso fine illarum colligitur; nam, quod propter Sacramentorū administrationē dentur, merito Pastori, ad quem administratio talis pertinet, deberi dicuntur.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An, si Vicarius pro Parocho infirmo, vel*

impedito, Sacramenta Parochianis administrat, Oblationes istæ ad Parochum pertineant? R. negativè cum Hauckio, V. Oblat. n. 4. & aliis ibidem. Quia, cum in tali casu Vicarius onus sentiat, emolumentum quoque percipere debet.

Qu. 2. An, si Oblationes fiant alicui Capellæ in Ecclesia existenti, Parochus eas tanquam sibi debitas accipere possit? Resp. affirmativè cum Barb. & aliis, nisi clarè constet, eas intuitu Capellæ relictas esse. In dubio autem Oblationes, quæ in aliquo altari fiunt, ipsius Ecclesiæ intuitu fieri præsumuntur.

Qu. 3. An Oblationes, quæ sacris imaginibus fiunt, ad Parochum potius, quàm Episcopum spectent? Resp. non deesse quidem multos, qui eas ad Episcopum pertinere contendunt, verior tamen videri sententiam Barbosæ de off. Paroch. c. 24. n. 29. & aliorum, eas Parocho adjudicantium, eò quòd iste fundatam habeat intentionem super omnibus obventionibus intra Parochiæ suæ limites obtingentibus.

Qu. 4. An, quæ in Capella vel Oratorio sito intra Parochiæ fines obveniunt, etiam ad Parochum pertineant? Resp. iterum affirmativè cum plurimis apud Barbosam, ibid. n. 24. idque hic verum putat, etiam si Oblationes fierent in Capellis, ubi distincta essent Beneficia.

Qu. 5. An Oblationes, quæ fiunt in Missa de Sponso in aliena Parochia, ad ipsum Celebrantem pertineant? R. affirmativè cum Barbofa, ibid. n. 23. quia ejus contemplatione dantur; secus sentiendum est de Oblationibus aliàs in parochiali Ecclesia sub Missa fieri solitis; has enim non ad Celebrantem, sed ad Parochum pertinere ex supradictis patet. Rectè tamen monet idem Auctor in hac materia plurimùm ad consuetudinem attendendum esse, atque adèò, quoties à Fidelibus pro certo sine v. g. pro Missis, fabrica &c. præstantur, voluntatem eorum præcisè servari debere, neque aliud Parocho, nisi administrationem talium Oblationum permittendam.

M E M B R U M IV.

De Stipendio.

Qu. 1. Quid de Stipendio sciendum Parocho? R. tria præcipuè. Primò, quid sit. Secundò, à quibus petendum. Tertio, quomodo petendum.

Qu. 2. Quid stipendij nomine hîc intelligatur? R. intelligi mer-

mercedem pro functionibus Sacerdotalibus actu obedienter perfolvi solitam; et si enim Christus dixerit Apostolis Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date*: quia tamen mox addidit, *agnus enim est Operarius cibo suo*: hic autem cibus & sustentatio saepe ex Decimis, aut aliis proventibus sufficienter haberi non potest, merito perimitur, ut in subsidium ejusmodi stipendia à Parochianis exigantur.

Qu. 3. *A quibus petere Stipendium queat Pastor?* R. in genere ab omnibus, in quorum commodum particulare functionem aliquam Sacerdotalem peragit, in specie veteri ijs, quibus fructum sacrificij applicavit: ab infirmis, quibus Viaticum aut Extremam Unctionem dedit: ab ijs, quorum Confessionem Paschalem audivit: à Sponsis, quorum nuptias adstitit, & benedixit, à Parentibus vel Patris eorum, quos baptizavit: ab ijs, qui sumptus pro sepultura cujuscumque perfolvere debent: ab ijs denique, quorum domos aut aedificia benedixit, aut à Puerperis, quas solemniter iterum in Ecclesiam introduxit.

Qu. 4. *Quomodo illud exigere debeat?* R. cum sequenti cautelis. Primò, ut *justè* exigat, id est, neque majus stipendium, quàm oportet; neque à pluribus, quàm decet, exigendo. Secundò, ut *moderatè* exigat; ita, ut ubi difficultas in offerendo apparet, facilè de rigore justitiæ aliquid remittat. Tertiò, ut *discretè* exigat, id est, tam ad circumstantias personarum, à quibus exigit; quàm ad decentiam Clericatus status attendat, atque adeò neque importunus sit in exigendo; neque contentiosus in extorquendo stipendio, sed potius meminerit, lucrum, quod propter virtutem negligit, potius virtutem meliùs recuperari.

Dubia moralia.

Qu. 1. *Quam taxam in stipendiis exigendis Pastor adhibere debeat?* R. eam, quam loci consuetudo tulit: nam, ubi extat taxa legitima, seu per legem Superioris determinata, consuetudo diuturna à probis, peritisque usurpata quantitate pretii determinat, uti Navarrus cap. 23. n. 78. & communiter advertunt.

Qu. 2. *An, quando nimis avari sunt Parochiani, licet pacisci de quantitate stipendij, si ea per consuetudinem aut*

periolem non est determinata? R. affirmative cum plurimis Doctoribus apud Dicastillo, n. 318. disp. 4. cum ejusmodi pactum nullam per se turpitudinem includat.

Qu. 3. An, si pretium rerum ad victum & vestitum necessarium crescit, licitè etiam maius stipendium exigi queat? R. posse, si consuetudo in tanta caritate non justum declaravit idem pretium, quàm in vilitate pretij; secus non potest, teste Vasquez to. 3. in 3. dub. 234. c. 3. num. 21.

Qu. 4. An, si quis non dedit iustum stipendium pro toto v. g. sacro, possit Pastor ab alio etiam dimidiam partem accipere? R. id quidem negare Lugonem & alios; sed æquè ferè probabiliter id affirmare Tamburinum, l. 3. c. 1. tr. 3. n. 53. benèque explicare decretum Congregationis pro contraria sententia citatum.

Qu. 5. An Pastor accepto pingui stipendio pro pluribus sacris dicendis, possit sibi reservare partem illius, & pro reliqua parte alios Sacerdotes, qui pro ipsius intentione celebrent, constituere? R. ita quidem olim docuisse Suarez, Tannerum, Palaum & alios universaliter de omnibus Sacerdotibus; sed hanc sententiam in tanta universalitate acceptam vetuit praticari Urbanus VIII. per decretum Anno 1625. editum, in quo tamen, quia Capellanos & Parochos excipit, non est, cur tali Pastori scrupulum ob tale factum faciamus; & ratio est, inquit Pater Gobat Alph. Sacrif. n. 572. quia offerentes censentur ex speciali affectu suis Pastoribus liberalius stipendium offerre, ergo meritò quoque illum excessum retinere videntur posse.

Qu. 6. An Pastor oneratus multis sacris dicendis, possit stipendia accipere pro aliis sacris, quæ tamen vix intra 50. aut 60. dies absolvere possit? R. id universaliter de omnibus iterum Sacerdotibus dicere Villalob. Ledesnam, Lugonem & alios: Imò Tamburin. ad tres menses hoc spatium extendere; quia tamen Congregatio Cardinalium voluit, non plura accipi stipendia pro sacris, quàm intra modicum tempus legere possit; censerem potiùs cum Dicastillo & Palao apud P. Gobat. n. 597. hac in re voluntatem rationabilem illius, qui obtulit stipendium, spectandam esse; unde si is pro præsentis necessitate sacrum petijt, non deberet diu differri, cum circum-

circumstantia temporis tunc ad substantiam pertinet, teste Lugone d. 21. num. 45.

Qu. 7. *An Pastor, qui praesb Ecclesia multis miraculis celebri, recipere possit stipendium, quod pro sacris vix intra unum alterumve annum dicendus offertur?* R. non posse, sed debet suam impossibilitatem ostendere, si alios constituere non possit; si tamen hac impossibilitate cognita, petentes minus nummos offerant, posse illum accipere, atque adhibitorum in uno vel pluribus sacris, peculiarem etiam collectionem inferendo, memorem esse debere. Id ipsum etiam licet notoria sit ista impossibilitas, cum non sit opus, ut singularem in memoriam revocet, teste Henriqu. & Tanna. apud eum P. Gobat num. 599.

Qu. 8. *An Pastor, qui sacrum legit anticipato pro eo, proximo stipendium oblaturus est, possit id postea à primo offerente accipere?* R. etsi id licite facere eum posse Henriqu. Bonac. & multi alij doceant apud P. Gobat. quia tamen hæc praxis à Clemente Octavo & Paulo Quinto damnata est teste Gavanto; & præterea varia incommoda ex ea orti sunt, rectè ea relinquitur à Pastore.

Qu. 9. *An Pastor possit manus stipendium accipere, si sacrum in certa ara & certo tempore celebrandum ab eo expectetur?* R. affirmativè cum Bonac. & P. Gobat. quia obligatio ad faciendum certo tempore & loco est verè pretio aestimabilis, ita ut pro quovis gravamine quinta pars communis stipendij exigi possit secundum Caramuelis opinionem.

Qu. 10. *An tutà conscientia possit Pastor pro uno sacrum stipendium sufficiens ad sustentationem unius diei accipere?* R. quidem sentire Henriqu. Cajet. & Petrum Navarum videntes, hoc solum esse justum pretium seu stipendium, quod sententiam etsi sequi possit videatur Pastor, rectius tamen sequendo sententiam Suarezij, Vasquezij, & D. apud & cum P. Gobat, asserentium sufficere, quod à vicariis indigentibus, & DEVM timentibus dari ac peti solet. Illud tamen facilius concedendum est, minus dimidia parte sustentationis non permitti per consuetudinem in Germania præscriptam, quamvis Layman sacrificantem quandoque tertium te contentum esse jubeat.

MEMBRUM V.

De Negotiatione.

Qu. 1. *Quid de hac Negotiatione potissimum sciendum sit Pastori?* R. præcipue tria. 1. Quid sit. 2. An, & quo modo prohibita. 3. Cur prohibita Pastoribus.

Qu. 2. *Quid sit Negotiatio?* R. cum Laymanno l. 3. tr. 4. c. 17. n. 37. & aliis, esse actionem, per quam merces eo animo emitur, ut carius postea distrahatur, lucri capiendi causâ. Duplex autem est hæc negotiatio, ut n. 39. & 40. idem Author docet. Primò, *proprie dicta*, per quam res integra & immutata lucri causâ venditur, uti plerumque Mercatores faciunt. Secundò, *improprie dicta*, per quam res empta, postea mutata & meliorata venditur, ut si ex hordeo cerevisia facta, porci aut boves ab Emptore saginati, aut equi parvi educati, lucri causâ vendantur.

Qu. 3. *An utraque hæc negotiatio prohibita sit Pastoribus?* R. etsi negotiatio per se non sit illicita; tum quia pretium pro mercibus expendi solitum laticudinem habet, ut ad eò pro infimo emi, & pro medio aut summo vendi queat; tum quia mercium pretia pro temporum & locorum varietate mutantur; quia tamen per accidens gravia secum incommoda trahit, idèò meritò in Jure Canonico passim Clericis & Religiosis interdicitur, nisi ratio necessitatis, si scilicet aliter se sustentare non possint, eos excuset; quo in casu, ait Glossa, posse Monachos (ex consequenti & Pastores) si propria prædia non sufficiant, conducere aliena, & inde perceptos fructus vel absumere, vel vendere, & tunc etiam à tributo seculari Principi tribui solito liberi esse debent, uti Gloss. in c. Negotiatorem dist. 88. habet.

Qu. 4. *Cur tanrope prohibita sit Pastoribus Negotiatio?* R. ob sequentes causas. Primò, quia negotiationis & omnium secularium negotiorum fuga plurimum conducit ad honestatem tum parandam, tum conservandam, uti Concilium Tridentinum Sess. 22. de ref. c. 1. dicit; ubi addit: *Imprimè autem omnis negotiatio seu mercatura, quæ est de rebus secularibus vilis & carius distrahendis, Clericis interdicitur; Negotiatores enim illi abominabiles existimantur, qui iustitiam DEI minimè considerantes per immoderatum pecunia abusu*
pollunt

polluunt merces suas, plus periuriis onerando, quam prius. Tales eiecit Dominus de templo, dicens Jo. 2. Nolite domum Patris mei facere domum negotiationis. Secundò, quia vocat & impedit ab officij pastoralis functionibus: uti Gelafius Papa indicavit, jubens tales à Clericalibus Officijs abstinere, utpote qui memores non sint illius, quod S. David Psal. 70. Quoniam non cognovi litteraturam (vel, ut alij interpretantur negotiationem) introibo in potentias Domini: neque illud, quod S. Paulus 2. Tim. 2. dixit: Nemo militans DEO multiplicat se negotiis secularibus. Nec denique, quod Christus Matth. 21. dixit: Domum DEI domum Orationis esse debere, & dici, ne per officia negotiationis potius sit spelunca Latronum. Hinc ut S. Augustinus ingeniosè advertit, rectè negotium dictum est, quia negat orium, quod malum est; neque quæ veram quietem, quæ DEUS est. Terriò, quia quatenus mendacijs & fraudibus occasionem subministrat, in peccati riculum inducit: nam, ut rectè dixit S. Leo 1. 3. off. c. 3. Difficile est, inter ementis & vendentis consortium non committere peccatum: cujus veritatis clariorem rationem reddens S. Chrysostomus super Matth. hom. 38. sic ait: Quomodo enim, qui ambulat inter duos inimicos, volens ambobus placere, sine alloquio mali esse non potest, sed necesse est, ut aliquatur malè de illo, & illi malè de isto; sic Mercator sine peccato & peccato esse non potest.

Dubia moralia.

Qu. 1. An possit Pastor emptya pecora, & in propriis parvis nutrita vendere; vel ex propriis fructibus confectam cerevisiam aut mustum divendere? R. affirmativè cum Laym. Barbosa & pluribus aliis; quia hæc negotiatio passim videntibus tolerantibus Episcopis à Pastoribus exercetur.

Qu. 2. An etiam minutim vendere vinum ex propriis collectum licitè queat? R. cum Barbosa de off. Paroch. c. n. 47. posse eum id facere, modò cum advertentijs per Episcopum præscriptis, prout Aversano Episcopo Sacra Congregatio Anno 1593. 5. Maij rescripsit.

Qu. 3. An si aliquas res in proprium usum emit absque intentione revendendi, easque ob diminutionem familie, vel rationem superfluas, vel commodas non esse cognoscant,

possit iterum vendere? R. affirmative cum S. Thoma 2. 2. qu. 77. a. 4. quia hoc potius spectat ad œconomicam gubernationem, quæ etiam personis Ecclesiasticis commendatur ab Apostolo 1. Tim. 3. & 5.

Qu. 4. An saltem per alium possit licitè exercere negotiationem propriè dictam v. g. tradendo Laico pecunias, vel societatem cum illo ineundo, ut is solus negotietur, & partem lucri ipse quoque percipiat? R. etsi non desint plures Auctores negantes, licitè id fieri posse: rectè tamen Barbosa l. c. n. 43. cum plurimis à se citatis distinguit, aitque contrariam sententiam veram quidem esse, si Pastor id præcisè ob quæstum faceret; secus autem, si per modum liciti artificij exerceretur negotiatio, & nullum avaritiæ aut ambitionis periculum notaretur.

M E M B R U M VI.

De Censibus, Hereditatibus, & Donationibus.

Dubia moralia.

Qu. 1. An licitum sit Pastori pecunias superfluas ad census elocare, & consuetum ex ijs lucrum percipere? R. cum contractus talis per se licitus & honestus sit, & aliunde non habeatur manifesta prohibitio; imò usus sat frequens ab Episcopis toleratus id confirmet, non apparet, cur Pastor illicitè id facere dicatur; secus foret, si solius avaritiæ causâ id faceret, & interea consueta charitatis & misericordiæ opera erga pauperes exercere omitteret.

Qu. 2. An licitè possit pradia & alia bona per hereditatem obvenientia possidere, eaque iterum aliis elocare? R. affirmative cum Laym. cum ut sic non dicatur propriè negotiationem exercere, nec contra honestatem sit, bona à Majoribus obtenta conservare vel augere, ut ad bonos & licitos usus ipsi deserviant.

Qu. 3. An donationes licitè à suis Parochianis accipiat Pastor? R. etsi permitti possit, ut exigua munera, quæ interdum ex consuetudine certis temporibus ad contestandum affectum & amorem erga Pastorem à Parochianis offerri solent, acceptentur; extra tamen hunc casum semper suadendum est, ut Pastor sententiæ ab Ecclesiastico c. 20. prolatae memor sit, quâ dicit: *Xenia & dona excitant oculos iudicum,*
& quasi

& quasi murus in ore avertit correctionem eorum. Potius est juxta Salomonis c. 33. consilium, sit manus ad dandum etiam, quam ad accipiendum porrecta, ut experiri mereatur quod Isaias c. 33. dixit: *Qui excutit manus suas ab omni opere, iste in excelsis habitabit.*

Qu. 4. *An de redditibus ex Beneficio acquisitis disponere prohibetur, & etiam testari possit?* R. primo, non deesse quidem probatos Auctores, qui contendunt, illum verum dominum bonorum non tantum patrimonialium, & quasi patrimonialium, sed etiam eorum, quæ ex Beneficij redditibus possidentur, & ad necessariam sustentationem non requiruntur, possidere, uti apud Laym. l. 4. rr. 2. c. 3. n. 3. videre est: nihilominus tamen rectè fatentur eisdem, non posse illum pro libito de redditibus bonis disponere, sed juxta præscriptum Ecclesiæ & Canonum debere in pios usus (id est, in templorum cultum, necessitatem pauperum, usum Religiosorum, Schollas, Missas, Suffragia pro Defunctis, Hospitalia, & prodochia &c.) expendere. R. 2. certum esse, quod, spectato modo præcisè Jus Canonicum, Pastor talis testari de redditibus Beneficij sui, etiam in pias causas non possit; imò Laymanus multos citans etiam ex consuetudine, id eos non posse contendit; quia tamen multi probati Auctores docent consuetudinem illam, quæ in multis Regionibus Germaniæ conceditur Pastoribus, ut in pias causas testari possint, laudabilem & honestam esse, non posset omnino damnari Pastor, qui eam consuetudinem sequeretur, præcipue, si consensus Episcopi accederet; etsi negari non possit, rectè facturum, si Canonibus Ecclesiæ se accommodans, in potius sua bona in pios usus, quam in morte per testamentum expendere.

Qu. 5. *An si Pastor prius, quam Beneficium acquireret, varia debita contraxit, possit ea per proventus Ecclesiæ solvere?* R. non deesse quidem aliquos, qui id affirmant, ut Lugonem d. 4. n. 67. sed rectius ipsum distinguere cum Anton. Sanchez & pluribus alijs, & concedere quidem, debita non sint contracta ex profanis usibus, vel Pastor aliter non habeat ex proprijs bonis, ex quibus solvere queat, sed verò omnino negare.

Qu. 6. *An etiam Consanguineis suis tantum dare possit?*

quantum sufficit ad status elevationem? R. etiam hoc Lugo-
nem l. c. n. 70. cum multis contra Vasqu. & alios probabilius
concedere, adderéque, quòd etiam perpetuos redditus fun-
dare possit ad hoc, ut non ipsi tantum, sed Posterì etiam eorum
decenter vivere possint.

§. IV.

De Recreationibus Pastoris.

Etiam hæc ad media corporalia Pastoris meritò revocan-
tur, cum vires intenso arcui similes perinde frangantur, nisi
sua illis subinde remissio concedatur: Verum ne remissio ista
in omnimodam dissolutionem cedat, seriò oportet vigilare;
quare videndum modò, quæ recreationes licitæ vel illicitæ
Pastori debeant censerì.

Qu. 1. *Qualis recreatio à Pastore instituenda sit?* R. ta-
lem, quæ sequentes proprietates habeat: & primò quidem sit
honestæ; nam quæ honestati contraria sunt, ab omnibus qui-
dem, sed præcipuè Pastoribus studiosè sunt vitanda. Secun-
dò, *moderata*, id est, ut neque quoad temporis diurni-
tatem; neque quoad materiæ in ludo v. g. expositæ, aut in re-
fectione usurpatæ quantitatem; neque quoad intentionis,
affectionisque qualitatem notabilis fiat excessus. Tertiò,
congrua seu *conveniens* personæ, loco, & tempori, & fini, quas
quidem tres conditiones S. Thomas ad licitam recreationem
requisivit, teste Dionysio Richelio a. 9. de vita Can. & Ecclef.
Ex quibus patet moderatam deambulationem in area, horto,
vel campo, aut confabulationem honestam cum domesticis
aut externis, aut instrumenti cujusdam musici temperatum
usum, aut denique ludi alicujus liciti, animùmque nimia at-
tentione non fatigantis tempestivum exercitium inter Pasto-
ris præcipuas recreationes numerari debere.

Qu. 2. *Quis finis specialis, præter generalem Divina Gloria
finem, Pastori præfixus esse debeat in eiusmodi recreationibus
usurpandis?* R. triplicem potissimum. Primò, *Sanctis Con-
servationem*, quam quidem tantò majore studio procurare
debet Pastor, quantò magis necessarium est instrumentum ad
omnes muneris sui functiones ritè peragendas; ad hanc au-
tem vel maximè conducere recreationem, quotidianâ expe-

rientiâ satis comprobatum est. Secundò, *animi remissionem*, quemadmodum arcus semper intensus, frangatur, ac non ad ordinarias suas functiones, velut scopum attingendum inutilis fiat. Tertiò, *proximi adificationem*; quæ tum per *bona & honesta colloquia*, tum per virium restaurationem ad *debita Charitatis obsequia præstanda* tantoperè necessarium procuratur.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An alearum & chartarum ludus licitè à Pastore assumatur?* R. etsi hic ludus à variis Conciliis, & novissimè etiâ à Tridentino Sess. 24. de refor. c. 12. sub gravibus poenis sit prohibitus, & ideo multi Doctores apud Narvium colligant, esse grave peccatum; bene tamen Less. & Ratum apud Laymannum l. 3. tr. 4. c. 21. n. 2. monere, hoc tempore, quo de antiquorum Canonum rigore per delictum nem derogatum videtur, Pastorem talem, si privatim & sine scandalo pro quantitate modica, spectato statu suo, & rebus tuis copiam, & absque detrimento functionum suarum parochialium, chartis, rarò & moderatè, recreationis gratia daret, neque lex aut consuetudo Diœcesis obsistat (in hoc casu ipsum venialiter peccaturum putant) nullius peccati damnari debere, cum talis ludus per dictas circumstantias consuetudinem satis cohonestatus videatur.

Qu. 2. *An ludus Scacchi sive latruncolorum usurpationibus possit?* R. cum Barbof. de off. Paroch. c. 6. n. 2. multis alijs apud ipsum citatis, per se quidem non esse lege prohibitus; sed tamen, quia vehemènti attentionem fatigat potius, quàm recreat, ordinariè Pastori per mentis labores multum defatigando non suadendum.

Qu. 3. *An Venatio eisdem concessa sit?* R. & hanc à Concilijs, & novissimè iterum à Tridentino Sess. 24. de refor. c. 11. severè esse prohibitam; ad cujus prohibitionis confirmationem proderit verba Nicolai Papæ artulise sequentis: *O miseram vitam hominum, & maximè sacerdotum, qui, dum lucrando Fidelibus debent insistere, canibus feris incumbunt, & quos capere oportet Homines, capiunt & bestias; qui, dum mortibus student animantium, vitam suam amittunt animarum. O infelicem vitam super...*

vitam, nam in quo quisque magis carnalis apparet, quam in tali vita? Venatorum enim vita nihil præter carnes sapit, in qua, dum quisque permansit, nunquam probatus est: nam, ut S. Hieronymus dixit, nunquam Venatorem legimus Sanctum, cuius dicti rationem esse putat Barbosa de off. Paroch. c. 6. n. 32. quia Venatores miserandam in animalibus exercendo carnificinam, multum inde sanguinariae crudelitatis assumunt, & sic mentem induunt ab omni pietate alienam: his tamen non obstantibus Venationem cum silentio & modestia, recreationis gratia licite interdum à tali Pastore exerceri, idem Auctor cum pluribus à se citatis concedit, quod à fortiori locum habet, si in tali venatione Spectator tantum assistat, ut Principes faciunt.

Qu. 4. An piscatio & aucupium quoque licite à Pastore exercentur? R. Barbosa l. 2. c. 36. de piscatione dubium esse non posse, cum ipsi Apostoli exercuerint, modò illa diebus festis non suscipiatur, neque assidue exercentur: non enim Apostoli, inquit citatus Auctor, assidue vacabant piscationi, sed relictis retibus secuti sunt Christum. Idem de aucupio dicendum videtur, maximè si sine sclopetis capiantur aves: nam armorum usus passim in Jure Canonico Cap. Clerici. 2. de vita & honestate Cleric. Clericis prohibetur, cum eorum arma, orationes & lachrymæ esse debeant. Quòd, si verò interdum Pastores sine scrupulo ejusmodi sclopetis uti videantur, id per tolerantiam & dissimulationem potius, quam per approbationem fieri censendum est.

§. V.

De Incitamentis Pastoris.

Qu. 1. Quibus incitamentis excitare se debeat Pastor ad functiones pastorales rectè & alacriter obeundas? R. ea bene & breviter explicasse Concionatorem illum, qui in primitiis Neomystæ cujusdam eidem nomine Auditorum pro honorario & nuptiali munere ovem auream à triplici funiculo itidem aureo dependentem obtulit; per ovem quidem significans potissimum Pastoris officium, quod est, oves suas pascere & custodire; per triplicem verò funiculum triplex incitamentum, quo potissimum Pastor Zelum Pastorem in se excitare debet, scilicet amorem DEI, Proximi, & sui ipsius.

R. 2.

Qu. 2.

Qu. 2. *Quomodo per amorem DEI excitare se debeat?* Ita ut Parochianos suos velut oves cælestis Pastoris considerans, certò sibi persuadeat, quantum dilectionis illis impenderit, tantum se ipsi DEO exhibere juxta illud Christi verbum, Matth. 25. *Quamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis.* Hinc meritò imaginari potest Pastor, Christum ad S. Petrum Jo. 21. olim prolatis verbis se alloquentem: *Pastor, diligis me?* & si quidem affirmet, subjicientem: *Pastor, agnos meos*, id est, teneram adolescentiam tibi concredendam quia ab illius bonâ instructione salus ejus potissimum dependet: Cùm Salomone teste Prov. 22. adolescens juxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedat ab ea. Deinde recedentem quærentem: *Pastor, amas me?* dumque ipse iterum responderit: *Domine, tu scis, quia amo te*, subjicientem: *Pastor, agnos meos*, id est, ipsam etiam paulò adultiorem juventutem tuam commissam. Et tandem tertio quærentem: *Pastor, amas me?* & si responderit: *Domine, tu scis, quia amo te*, iterum subjicientem: *Pasce oves meas*, id est, Conjuges, quæ velut agnos pariuat, & generant. Quò ergo fidelius hanc provisionem impleverit, tantò abundantius se DEUM dilectum & ab eo vicissim dilectum iri certò sibi persuadeat.

Qu. 3. *Quomodo se per amorem Proximi excitare debeat?* si meminerit, quàm pretiosæ oves sibi commissas, quàm quidem præstantiam ex triplici testimonio colligere poterit. Primò, *ex confessione ipsius demonis*, qui, ut olim Brigitta vidit, in judicio quæsitus, cur animas cum tantâ attentione accusaret, sibi que adjudicari peteret? falsus etiam majore impetu ferri in perniciem earum, quàm torrens lentus cursum suum peragat; iterumque interrogatus, quid faceret? respondit. *Quia tu illas tantopere amas.* Secundo, *ex Sanctorum testimonio*; nam, ut B. Furseo Angeli olim dixerant, unicam in Cælo tristitiam Beatis nasci de perditione animarum; & quid mirum? si enim S. Catharina in vitam etiamnum existens, visa semel animæ pulchritudine, calcata est terram Operariorum pedibus calcatam; si S. Dominicus in frustra secari: si Moyses de libro Vitæ deleri: si Christus anathema pro suis ovibus fieri voluit, quid mirum, si nunc in cælis, ubi cognitionem innumeris partibus circumferentem de præstantia animæ nacti sunt, tantam de ea æstimant?

nem conceperint. Tertiò, ex Christi testimonio, quis enim, si consideret, quanta is egerit, & passus sit, etiam pro quavis anima seorsim accepta, non summum inde pretium colligat? Hinc rectè S. Ludgardi vulnera ostendens dixit: Vide filia, quomodo hæc vulnera clament, & efflagitent, ne finas ea me frustra pro peccatoribus obtulisse, sed lachrymis & afflictionibus corporis offensum Patrem placare studeas. Breuiter & nervosè complexus est hæc omnia S. Gregorius Nazianzenus orat. 1. dicens: *Huc magna lex tendit: huc inter Christum & legem interiecti Propheta: huc spiritualis legis perfectior & finis Christus: huc exinanita Deitas: huc assumpta caro: huc nova illa mixtio, DEVS, inquam, & homo, atque hæc omnia propter omnia, & pro uno illo generis nostri principio in unum coierunt. Quid multis? sic DEUS dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, & quid in mundo, nisi id, propter quod factus est mundus?*

Qu. 4. *Quomodo per amorem sui ipsius ordinatum excitare se debeat Pastor?* R. si certò sibi persuadeat, curam animarum, quam sedulo gesserit, esse optimum & efficacissimum medium ad salutem & Beatitudinem, certius, abundantius, & citius consequendam. Et primò quidem eam certius consequetur, quia, si Christus Luc. 6. dixit: *Qua mensura mensi fueritis, eandem remetietur vobis*: cur optimam de salute sua spem non concipiat, si meminerit, se tot animarum salutem tam sedulo procurasse, & hoc ipsum beneficium Christum, non aliter, ac si sibi ipsi collatum fuisset, accepturum & remuneraturum? Sed & secundò citius consequetur, transcendendo ad illam sine omni aut longo certè purgatorio; si enim Confessarius ille, de quo Joannes major in magno speculo exemplorum V. Confessio. ex. 18. refert, ob confessiones pauperum libenter auditas, non modò misericordiam in extremo agone consecutus est, sed inter brevissimum etiam tempus per orationes & lachrymas suorum pœnitentium liberatus est; quidni eandem & majorem gratiam speret Pastor, qui non confessiones modò suorum Parochianorum cum magna charitate exceperit, sed alia etiam multa dilectionis Christianæ officia consimili promptitudine exhibuit? *Abundantiùs denique tertiò consequetur, quia si in hoc etiam mundo, quanto digniora sunt officia, tanto majus quoque salarium offerri solet;*

folet; quantam mercedem à liberalissimo DEO acceptam olim est Pastor, qui officium officiorum omnium divinum cum magna sedulitate Zeloque administravit: olim Rex Ægypti Gen. 47. postquam auditus est à Pharaone Pastores esse, dixit Josepho: *in optimo loco fac eis habitare, & trade eis terram Gessen*: Quanto magis DEVS cum veritate olim in iudicio dicere poterunt: Pastores sumus, & fuimus: in optimo cælestis Gessen loco habitaverimus: si ergo Jacobo Patriarchæ tot anni in custodia pascentis ovibus consumpti, pauci videbantur præsertim ergo Rachelem magnitudine, & quia certum ovium numerum ei promisit Laban, ut Gen. 29. c. legitur; quomodo omnem laborem & difficultates leves putabit Pastor, qui minuit, sibi fruitionem pulcherrimæ Divinitatis, & præteritum præstantissimarum lucrum pro ijs promissum est: quàm inexplicabile gaudium olim percipiet Pastor, qui estu tot animarum in DEO exultantium, suoque laborum deductarum, ideoque summas Liberatori & Benefactori gratias per totam æternitatem persolventium.

§. VI.

De Periculis à Pastore fugiendis.

Qu. 1. *Qua pericula maximè Pastori fugienda sunt?* Respondetur præcipuè. Primò *otium*; quia docet omnem malitiam, secundò *luxuriam*; quia affert summam infamiam. Tertio *avaritiam*; quia tollit Pastoris Gloriam, quæ in eo consistit ut dici de eo possit, quod olim de tribu Levi Deut. c. 10. dictum est, quod scilicet non habuerit partem (id est, præter possessiones) cum Fratribus suis, quia ipse Dominus portio eius erat.

Qu. 2. *Qua media ad otium proscribendum adhibenda sunt?* Respondetur sequentia. Primò, *magnam temporis æstimationem*, utpote quo juxta SS. Patres nihil est pretiosius, & irreparabilius: à Pastore autem tantò magis æstimandum, & diligentius custodiri debet, quanto præstantiores sunt Pastoralis functiones, pro quibus perficiendis tantum tempus illi concessum est, ut adeo præ aliis saluberrimè ecclesiastici cap. 14. sententiam in mente habere debent.

defrauderis à die bono, & particula boni doni non te praterat. Secundò, *aptam diei divisionem*, ut enim olim Carolus Quintus urbem quampiam ingressus, ante omnia horologium aspexit, & si quidem id ordinatè horas designare advertit, optimum de talis urbis regimine omen concepit; pessimum verò, si minùs ordinatè compositum notavit; ita sanè optimum, de Pastoralis regimine iudicium formari potest, quando advertitur, sua cuique functioni tempora & assignata fuisse sollicitè, & studiosè observari. Tertio, *Gratiam actionum varietatem*, ut olim Angelus D. Antonium, cum solitudinis tædium propemodum ipsum de constantia deturbasset, modò Orationi, modò labori, modò lectioni aut refectioni vacans docuit, nimirum ut varietas mirè delectat, ita nihil æquè fatigat, quàm actionum semper redeuntium fastidiosa repetitio.

Qu. 3. *Qua remedia pro Luxuria cavenda adhibere debeat Pastor?* R. etiam hîc tria sufficient, quæ quasi specialia à Sacerdotali suo statu ipsi offeruntur. Primò, *assidua recordatio Beneficij per quotidianam Corporis Christi sumptionem concessi*; ratione hujus enim, cum una eum Christo caro efficiatur, meritò cavere debet, ne per luxuriæ sordes corpus suum commaculet, sed potius illud S. Pauli 1. Cor. 6. semper in animo habeat; *Nescitis, quoniam corpora vestra, membra sunt Christi; tollens ergo membrum Christi, faciam membra meretricis; absit. Qui adharet meretrici, unum corpus efficitur. Qui autem adharet Domino, unus Spiritus est. Fugite ergo fornicationem, glorificate & portate DEVM in corpore vestro per accuratam castimoniam custodiam.* Secundò, *assidua recordatio necessitatis*, quâ Pastor quotidie ferè sanctissimum Christi Corpus sumere debet, quod quotidianam meritò, eamque singularem præparationem exigit, qualis inter cæteras utique censeri debet, incontaminati corporis studium; si enim jam olim Davidi 1. Reg. 21. panes propositionis comesturo conditio illa apponebatur, *si mundi sunt pueri, maximè à mulieribus*; si hoc etiam tempore, qui paulò majorem Religionis & decentiæ rationem habent, accessuri ad hoc divinissimum convivium, à licito etiam connubij usu abstinere; quantò magis Pastor Angelicum panem sumpturus, & ad convivium immaculati Agni accessurus, ab omni

illicita corporis pollutione abstinere debet? Tertio, *duo recordatio Spiritus Sancti*, qui, si ulli, Pastori necessarius est, ad functiones suas ritè & fructuosè obeundas, uti vel Christus clarè ostendit, dum nec priùs proximi salutem procurandam suscepit, quàm Spiritus Sanctus supra illum descenderet; nec Apostolos etiam ad similem finem dimisit, donec virtute ejusdem Divinissimi Spiritus ex alto induerentur, qui non permanebit Spiritus iste in Pastore, qui caro est: ideo neque opus Incarnationis Dominicæ perficere poterit nisi in Virgine ab omni concupiscentia carnis liberata, quantum minùs ergo cum Pastore, cujus officium est, pariter cum S. Paulo suos Parochianos, donec Christus in ipsiis inveniatur, concurret ad opus hoc Incarnationis Spiritualem perficiendum, nisi Virgineam, aut certè mundam in eo carnem repperit. Accedit, quòd ad eandem Divinissimi Spiritus gratiam, tum pro se, tum pro alijs obtinendam, frequenter ad DEVM Oratio facienda sit; unde novus iterum, minùs potens titulus ad castitatem summo studio sectandam exurgit: si enim jam olim S. Apostolus 1. Cor. 7. Fratres suasit, ut ad tempus sese contineant, ut vacent Orationibus; DEVS ipse Israëlitas Exod. 19. ad colloquium admittendum præcepit, ut vestimenta sua lavarent, & uxoribus suis non appropinquarent; an non Pastor, qui velut Mediator inter DEVM & homines constitutus, perpetuum cum DEO commercium habere, & ideo, ut S. Dionysius Epist. 8. loquitur, simillimus DEO esse debet, summam castitatem, quæ homines ad dictam similitudinem vel maximè elevat, servare constantè conabitur?

Qu. 4. *Quibus medijs ad avaritiam fugiendam uti debet Pastor?* R. sequentibus, quæ similiter velut specialia illius forale officium offert. Primùm est *assidua recordatio clericali dignitatis*, cujus quidè initium à racione capitis, & coronatione factum est, ut scilicet meminerit Clericus, se per se scissionem omnis inordinatæ cupiditatis erga divitias, illud regnum, quod, teste Christo Luc. 17. intra nos est, à quo rectè dixit non nemo: *Rex est, qui metuit nihil: Rex quoque cupit nihil: hoc regnum sibi quisque dat*: evertendum quòdque hoc regnum sit illud regnum DEI, quod Christus Matth. 6. primum quæri iussit, & quod quærentibus datur.

necessaria ad victum & amictum promisit. Alterum medium est *assidua recordatio sacerdotalis dignitatis*, quæ haud dubiè etiam efficiet, ut Pastor hoc vitium tanquam Statui suo summè probrosam, summè quoque detestetur; cum enim Sacerdos summi DEI per consecrationem constitutus sit, facile apparet, quantam injuriam DEO & Ecclesiæ faceret, si Beneficij tanti immemor relicto DEO, per avaritiam, quæ teste Apostolo Eph. 5. est idolorum servitus, mammonæ sacrificaret. Accedit, quòd, sicut olim Sacerdotum & Levitarum possessio DEUS erat, ita idiptum Sacerdotes Novi Testamenti tantò magis de se quoque credere debeant, quantò præstantius est ipsorum, quàm antiquorum Sacerdotum Sacerdotiù; si autem ipse DEUS in possessionem se illis offert, an non insignem injuriam illi iterù inferet, qui diffidens omnipotentis & fidelitati illius, ipse sibi per inordinatam divitiarum concupiscentiam providere satagit? an non meritò in talem quadrat illa S. Augustini in Psal. 30. Conc. 30. increpatio: *Avere, an parum tibi est, si te impleat (& nutriat) Ipse DEVS? DEVS si ad te veniat sine auro & argento, non vis illum? quid tibi de his, qua fecit DEVS, sufficit, si DEVS ipse non sufficit?* Tertium medium est *assidua pastoralis dignitatis recordatio*; an non hinc iterum novos Spiritus concipiet ad avaritiæ vitium totis viribus detestandum & fugiendum? an non juxta S. Davidis Psal. 54. consilium jactabit super Dominum curam suam, & ab ipso enutrietur? si enim DEUS de Bove triturante sollicitus, os illi alligari non permisit, si, teste Apostolo 1. Cor. 9. dignus est Operarius mercede sua; si æquum est, ut, qui plantat vineam, de fructu ejus comedat; ut, qui gregem pascit, de lacte ejus manducet; ut qui Altari servit, de Altari participet; an DEUS Pastori Verbum DEI tam sollicitè explicanti, in vinea ejus tam strenuè laboranti, Oves à Christo commissas tam accuratè custodienti & pascenti, altari tam constanter & diligenter servienti, necessaria deesse patietur? si illis, qui regnum DEI, & justitiam ejus quærunt, omnia ad corporis curam pertinentia adjectum iri promisit, an illis, qui alios ad dictum regnum & justitiam quærendam exhortantur, & juvant, non eadem ministrabit? si turbas olim se sequentes ad audiendum Verbum suum tam liberaliter pavit, an Pastorem idem Verbum explicantem non pascet? si

Apostolis à se vocatis tam sollicitè de necessariis provisum, ut fateri ipsimet debuerint, nihil, quamdiu cum ipso erat sibi defuisse, an Pastorem simili vocatione ad simile munus vocatum non simili quoque liberalitate & charitate commisit, an non ergo injuriam insignem DEO Pastor faceret, si tantis tuis ad fiduciam in ipso ponendam invitatus diffideret, & incerto divitiarum spem suam collocare præsumeret?

§. VII.

De industriis à Pastore adhibendis.

Qu. 1. *Qua industria à Pastore sint adhibenda, ut munere suo fungatur?* R. potissimum sequentes usurpationes esse, scilicet *sedulam inquisitionem, crebram consultationem, & accuratam annotationem*, quarum prima facit, ut quæ agenda aut emendanda sunt, intelligat: Secunda, ut procedat, & fraudes vel errores facilius vitet: Tertia, contra obrectatores efficacius se defendat, faciliusque superioribus suis rerum à se gestarum rationem reddat.

Qu. 2. *Quid circa ipsam Inquisitionem observandum sit?* R. has præcipuè conditiones. Primò, ut sit *iusta*, quæ erit, si in ea duntaxat, quæ ad officium suum directè vel indirectè pertinent, inquiret, nempe primò & ante omnia in proprias actiones, tum per frequentes recollectiones, tum per accuratum usum examinis tam particularis, quam universalis; imò illius etiam, quantum fieri potest, quod singulis actionibus postponi solet: deinde in vitia communia & periculosa toti communitati: hæc enim, cum sint velut apertæ vulnera, quæ totum corpus in manifestum interitus periculum præcipitant, meritò à Pastore inquireri & cognosci debent, maturè curationem tentare possit; denique in necessitate morbos, aliàsque afflictiones Parochianorum, ut quantum in ipso erit, in his etiam solatium, & auxilium præstet. In contrariò verò studiosè cavere debet, ne in ea, quæ in periculis, inter Conjuges circa administrationem familiarum, Magistratu in administratione Reipublicæ, aut etiam in Parochiam suam in aliis urbibus, provinciis, & regnis curiosè inquiret, nisi manifesta utilitas, cujus procuratio ipsum quodammodo officium illius redundet, appareat. In eundò, ut sit *discreta*, id est, ut cum debita cautela, & circumspecte

specificatione instituat, ne aut ijs, de quibus; aut ijs, per quos inquitur; aut ulli alteri præjudicium aliquod aut offensio oriatur. Tertiò, ut sit *sincera*, id est, non ex curiositate tantum, aut alio inordinato affectu; sed ex solo gloriæ Divinæ, & salutis alienæ promovendæ motivo concepta.

Qu. 3. *Quid circa consultationem sit observandum?* R. primò, ut sit *crebra*, id est, ut in plerisque gravioribus causis & dubijs, vel cum Moysè ad DEVM, vel ad Viros doctos, Sapientes & Religiosos recurrere consuescat. Secundò, ut sit *humilis*, id est, ut non tantum libenter aliorum consilium aut decisionem audiat, sed insuper etiam iudicium suum (præcipue ubi Superior consulitur) cum humilitate subijciens, eidem prompta cum voluntate acquiescat, vel certè non sine gravi ratione ab eo discedat. Tertiò, ut sit *reverens & veneranda*, id est, ut non de rebus & negotiis minimis, quas ipse facillè decidere posset, & deberet, aut inanibus scrupulis statim ad Superiores aut Viros graves recurrat; hoc enim merito reverentia talibus personis debita, & verò etiam auctoritatis propriæ retinendæ moderatum studium verant.

Qu. 4. *Quid circa annotationem observandum sit?* R. primò, ut *festina* sit, id est, quæ annotanda sunt, non diu nimis differantur, ne, quod in humana fragilitate fieri pronum est, è memoria tandem elabatur, non sine grandi sæpe aliorum præjudicio, maxime quando de tempore Baptismi aut Confirmationis susceptæ agitur. Secundò, ut *ordinata* sit, id est, ut non in libris duntaxat, in quibus quæque annotanda sunt, distinctio in Ritualibus præscripta observetur, sed ipsorum etiam nominum aut rerum, quò faciliùs reperiri quæque possint, accuratus Index in fine libri subjungatur. Tertiò, ut *accurata* sit, id est, ut non substantia duntaxat cujusvis rei, sed circumstantiæ etiam personarum, locorum, temporum distinctè & studiosè annotentur, ut nihil desiderare possit, qui perfectam alicujus rei in libro annotatæ cognitionem habere cupit. Quòd si verò, ut fieri interdum solet, & debet, testimoniorum vel facultatum aliunde acceptorum chartæ fuerint acceptæ, eæ cum debito ordine & distinctiōne, annotato forinsecus titulo, ex quo statim cognoscantur, in diversos fasciculos colligatæ separatim asserventur, ut, si opus foret, rationem actionum suarum reddituro, aut testimonium alicujus Sacramenti suscepti laturo servire queant.